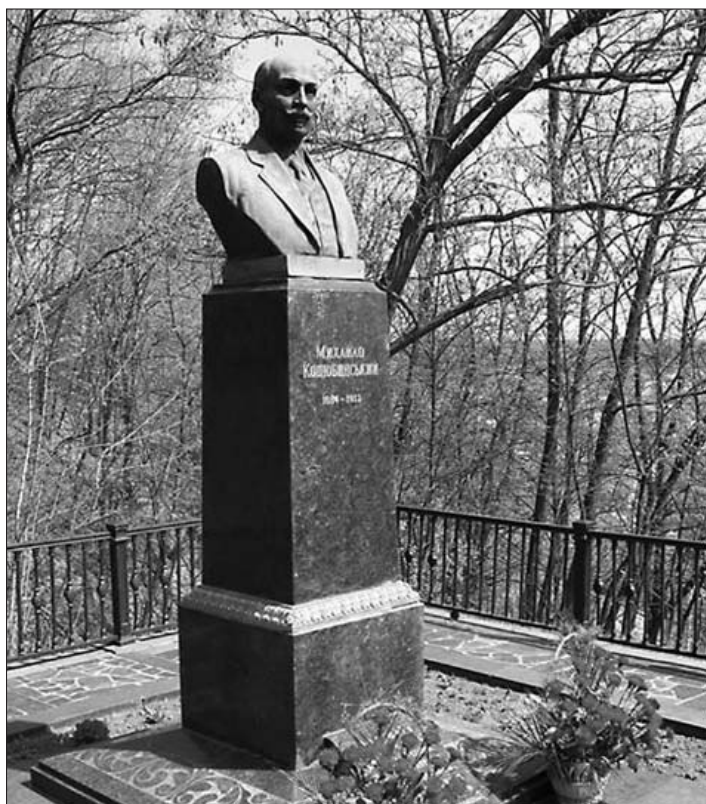

Ганебний акт вандалізму

Уночі з 17 на 18 грудня у Чернігові стався ганебний акт вандалізму. Зруйновано і викрадено погруддя класика української літератури, засновника Чернігівської «Просвіти» Михайла Коцюбинського — просто з могили письменника на Болдиних горах. Погруддя, встановлене 1955 року, збили й вивезли у невідомому напрямку.

Громадськість вимагає негайного розслідування злочину і відновлення погруддя на могилі Михайла Коцюбинського. Чи зможемо терміново знайти злодіїв-вандалів, а пам'ятник відновити?

Розкриття злочину мають взяти під особистий контроль керівники міста і області, а для громади — це питання честі.

ДО 80-РІЧЧЯ
В. ЧОРНОВОЛА

2

ДОБРОСУСІДСТВО
ПО-ПОЛЬСЬКИ

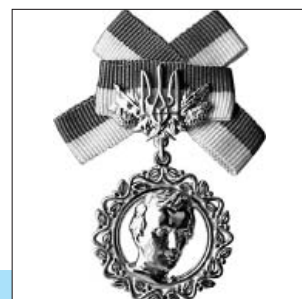
4

УКРАЇНСЬКА МОВА:
ПОГЛЯД ІЗ ПОЛТАВИ

7

НА ЗДОБУТТЯ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ПРЕМІЇ

8-9

ЗОДЧІ ВСЕСВІТУ

14

«Жахи» українізації

Галина ПАГУТЯК

Ще рік тому мені перестала відповідати читачка з Харкова, коли я в одному зі своїх блогів написала, що нам не потрібні російські школи в Україні. Ця жінка писала мені українською цікаві розумні листи, але ліквідацію шкіл із російською мовою навчання вона сприймала як щось абсолютно неприпустиме. На сході і півдні України я зустрічалася з дуже приємними людьми, які чудово розмовляли українською і... не соромилися при мені розмовляти зі своїми дітьми російською. Ніхто з них не пояснив мені, чому їхні діти російськомовні. Я розумію, вони не хочуть, щоб їхніх дітей ровесники вважали білими воронами, ображали та висміювали. У Запоріжжі чи Херсоні, чи Києві це небезпечно. Виростає покоління, яке читає українські книги, дивиться українські фільми, складає ЗНО з української мови, але не має середовища, де могло б вільно спілкуватися українською мовою. Це ще хороші ді-

ти з інтелігентних сімей, а є родини, де ненависть до всього українського переходить від старшого покоління до наступного.

То було рік тому. Зараз можна спокійно говорити про ліквідацію російськомовних шкіл, хоча влада до цього не готова, як і до розривання дипломатичних відносин із країною-агресором чи оголошення АТО війною. Курсу на українізацію досі немає, хоча громадянське суспільство активно її впроваджує на неофіційному рівні. Інфантильна поведінка чиновників від культури, мовознавців та й письменників на цьому тлі дуже помітна. Це я також можу пояснити. Чиновники чекають наказу, мовознавці боязкі й ледачі, ну а письменники бояться, що до них прилипне страшне тавро націоналізму і їх не допустять до ліберального грантового корита. Усі вони вичікують. Історія вчить, що саме ці категорії першими розстріляють, якщо прийдуть захищати руськоязичних самі знаєть хто. Про колишніх агентів КДБ і теперішніх ФСБ, яких аж кишить в освітніх та культурних установах, розмова окрема. Ті мають уже готові чорні списки і у Львові, і в Слов'янську. І нікуди не втечеш, бо на заході відкрився другий фронт.

Проте вікно вже розбито чи Анничка розлила олію, і навіть нагорі розуміють, що треба щось робити.

Проблема в тому, що випустять трохи пари, влаштувавши показуху, але системних змін не буде. Ні вулиця, ні оселі, ні установи, ні бізнес не «постраждають» від націоналістів. Для обивателів російсько-совєцько-блатне стало рідним. Їм там комфортно від Ужгорода до Сум. Вони не хочуть розвиватися, думати і їхня зона комфорту — це пиво перед телевізором і шашлики у загіженому лісі. Вони не здадуться, доки не помудріють, а для цього потрібне культурне середовище, яке мусить хтось створити.

Щодо студентів, які платять за оцінки, то від них годі чекати пасіонарності, а таких більшість.

Вороги українізації сподіваються, що її прихильники врешті втомляться і підуть на компроміс. І тих, і тих мало. Більшість просто байдужі, інертні та інфантильні. Тому російськомовні гіді на Хортиці й далі обслуговуватимуть українських школярів. Як і у Львові. Суцільна територія байдужості, обтицяна золотими маківками церков Московського патріархату від Мукачєвого до Слов'янська, які витіснили гуцульські, бойківські та козацькі храми і змінили українські краєвиди. Ось що насправді об'єднує українців, а не те, що ви думали. Ну і ненависть до влади, звісно. Владу, правда, можна змінити, але вона без системних змін не стане українською.

За свої 60 прожив 300 років української історії

Дмитро ПОНАМАРЧУК

В’ячеслав Максимович вирізнявся дивовижною пам’яттю, знав усі дати, хто, коли народився й коли загинув. Це стосується насамперед соратників-борців, поетів і подій. На своє 60-ліття блискуче декламував Володимира Сосюру — вступ до поеми “Мазепа”:

*Яж син твій, син, що йшов за тебе
На смерть і реготи не раз,
Той, що прокляв і Бога, й небо,
Аби тобі був слушний час.*

В’ячеслав Чорновіл і Маргарет Тетчер

Я дивувався, як можна надбати такий інтелект, відбувши 15 років у таборі радянського ГУЛАГу! В’ячеслав Максимович сприймав вітчизняну історію як своє життя — складалося враження, що за свої 60 літ він прожив 300 років української історії.

Додам до рідкісної здатності дошукуватися всього самотужки ще й здібності журналіста — власне, все це й породило діяча-дисидента, видавця самвидавницького “Українського вісника” та автора не менш знаменитого “Лиха з розуму”, відзначених низкою премій на Заході та Шевченківською премією 1996 року. На Заході “Лихо” виходило під назвою “The Chornovil Papers” (“Записи Чорновола”).

У 90-ті роки я чув, як В’ячеслав Максимович докладно розповідав прем’єрці Польщі Ганні Сухоцькій, де саме в Тарнуві (ми якраз ішли цим містом) працював УНРівський уряд Петлюри в екзилі і чому варто відкрити там меморіальну дошку. То був час взаємної довіри.

В’ячеслав Чорновіл був аполетом примирення. Формулу “Пробачаємо і просимо вибачення!” перебрали собі поляки, але підвалини взаємопорозуміння закладав саме В’ячеслав Чорновіл, іще коли став головою Львівської облради 1990 року. Клаус Кінкель, коли був міністром закордонних справ Німеччини й цікавився Україною, казав: “Мене передусім цікавить, що каже пан Чорновіл, а потім — те, що пишуть про Україну газети”.

Коли пан Кінкель приїздив до Києва, то запросив до відведеної йому резиденції в Києві В’ячеслава Максимовича й світлої пам’яті Михайла Бойчишина (якого після викрадення в січні 1994 року досі не знайшли). У мене залишили-

24 грудня 2017 року Україна відзначатиме 80-річчя видатного політичного й громадського діяча, багаторічного лідера Народного руху України, Героя України В’ячеслава Чорновола.

З проханням поділитися спогадами про Чорновола ми звернулися до Дмитра Понамарчука, який був беззмінним прес-секретарем В’ячеслава Максимовича у Народному русі. Із вересня 1999 року очолює Фонд вільних журналістів імені В’ячеслава Чорновола.

ся чорно-білі фотографії з тієї зустрічі. В’ячеслава Чорновола радо запрошували і Рональд Рейган, і Маргарет Тетчер.

лівішим був результат голосування щодо Незалежності.

Окрім В’ячеслава Чорновола були й інші кандидати у президенти від демократів, які розпорошували голоси. Часом траплялися жахливі випадки: в одному районі Одеської області більшість проголосувала за В’ячеслава Чорновола, а не за Кравчука, то їхні результати нomenклатура поміняла місцями. Якби В’ячеслав Чорновіл голосно виступив проти підтасовок свого результату, то поставив би під сумнів результати референдуму. Ось у чому нюанс, але тоді Незалежність була понад усе!

Про 1 грудня 1991 року свідчить очевидець зі сходу Ілля Шуттов: “Я працював юристом у Київському райвиконкомі міста Донецька. Відразу після виборів підходить до мене відставник (“підсніжник”), який працював у виконкомі на громадських засадах, і пропонує, щоб я виліз на дах і поміняв прапор на будівлі. Я відверто сказав, що червоно-лазурову ганчірку можу поміняти тільки на жовто-блакитний прапор, та він знову наполегливо запропонував проявити ініці-

В’ячеслав Чорновіл та Дмитро Понамарчук (друкується вперше) під час рухівського з’їзду

тоді б всі наступні президенти були б зовсім іншими людьми... Цікаво порівняти: у Чехії став президентом дисидент Гавел і повів країну шляхом реформ, а Україна, кращі представники якої іноді складала до 70% в’язнів радянського ГУЛАГу, так і не знайшла свого Гавела. Як думаєте, чому? Відповідь.

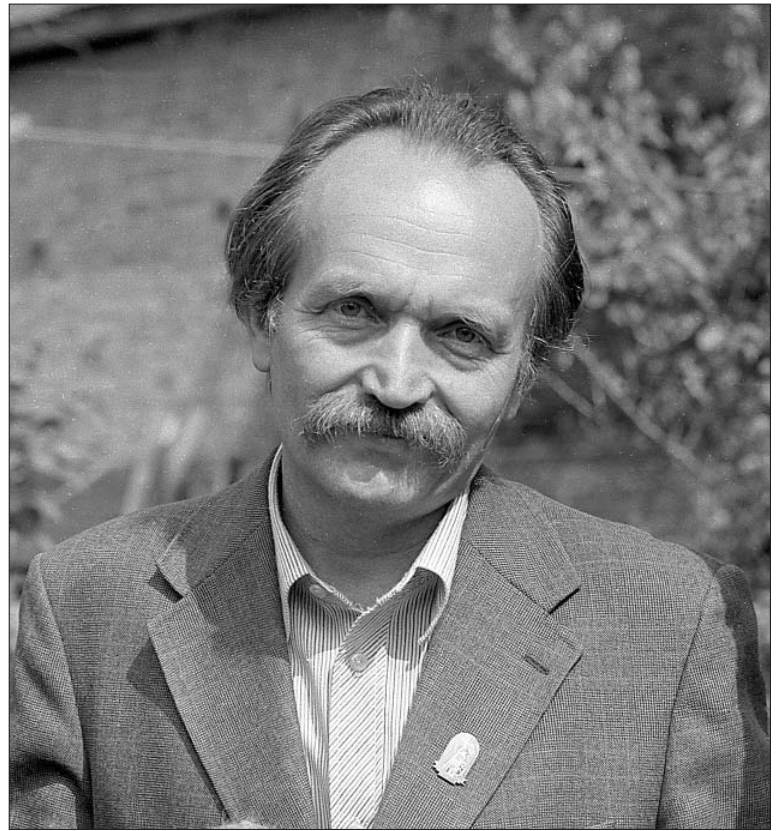
В’ячеслав Максимович належав до ідеалістів, і влада сама по собі його цікавила не так, як незалежна демократична Україна. Поняття “незалежна” і “демократична” він не роз’єднував. Оponentам, які казали, що нехай Україна буде червона чи коричнева, аби незалежна, давав жорстку відповідь: демократична насамперед! Бо демократія, на його переконання, ніколи не дозволить комусь торгувати Україною.

1991 року за В’ячеслава Чорновола проголосували майже 24% виборців. Тоді ж, того ж дня — 1 грудня, відбувався й референдум, і для В’ячеслава Чорновола важ-

ативу і все-таки оновити старий. Така наполегливість мене заінтригувала, і я погодився... Виліз з новим прапором на горище.

В’ячеслав Чорновіл і Рональд Рейган

Горище було заповнене бюлетенями за В’ячеслава Чорновола. (Аналогічно і в Сіверськодононську, потім там рухівець став головою міста). Подзвонив до Руху. В’ячеслав Максимович відмовився оскаржувати результати, мотивуючи тим, що не хоче ставити під сумнів результати референдуму про Незалежність України, адже вибори відбувались того ж дня”.

Голоси, подані за Левка Лук’яненка, Ігоря Юхновського, Леопольда Табурянського, — це все голоси за В’ячеслава Чорновола у другому турі. Перемога була цілком реальною, тим паче, що після референдуму народилася нова країна. Тому партпратники розуміли, що все треба вирішувати за один день. Я вже не кажу, що В’ячеслава Чорновола комуністична пропаганда подавала як радикального діяча, який, коли прийде до влади, то все розгромить-поламає. До речі, мало хто пам’ятає, що у кандидата в президенти Ігоря Юхновського довіреною особою на тих перших виборах був Леонід Кучма! А пізніше, коли Леонід Данилович став прем’єром, то зробив академіка Юхновського першим віце-прем’єром.

Україна могла би знайти свого Гавела — саме з в’язнів сумління, які пройшли не чеські тюрми, що проти радянських майже як

курорти, а жахливий ГУЛАГ. Однак треба взяти до уваги сотні тисяч кращих людей, які загинули, замордовані голодом та війнами. У підсумку знекровленість нації виявилася катастрофічною — обрати свого Гавела Україні не вистачило сил.

З усім тим офіційні результати В’ячеслава Чорновола у всілякі способи нахабно занижувалися. Попередні підрахунки вказували на те, що наш кандидат набрав більше 30%, а це означало, що за два тижні після 1 грудня мав би відбутися другий тур. Якби він стався, ми мали б шанси на успіх, бо в новій країні народ зажадав би нового лідера.

Чому не став прем’єром

В’ячеслав Максимович не склав рук, програвши, бо постала Незалежність. Казав, що Народний рух має стати прикладом демократичної опозиції, що поведе Україну шляхом, яким тодішня влада поведи не могла. І Рух на парламентських виборах 1998 року посів друге місце.

Рух став Рухом — політичною силою у грудні 1992 року, коли IV Всеукраїнські збори обрали В’ячеслава Максимовича головою. Хай би що казали про розкол 1999 року, Рух готовий був іти далі й залишався найсоліднішою демократичною силою. Попри втрати й убивства.

На початку 1994 року злочинці схопили надійного соратника В’ячеслава Чорновола — Михайла Бойчишина. Голову секретаріату Руху викрали просто з робочого місця в суботу, передбачаючи, що до понеділка ніхто не схаменеться й не стане розшукувати. Викрадення і зволікання з розслідуванням з боку влади паралізували Рух як партію і якоюсь мірою знеструмили суспільний рух.

Втрата відбулася на результатах парламентських і президентських виборів 1994 року. Народний рух навіть не виставив свого кандидата у президенти.

Під час святкування 60-річчя В’ячеслава Чорновола 1997 року в переповненій залі київського театру імені Івана Франка Іван Драч сказав: “Чорновіл не став президентом, але Чорновіл став Чорноволом”.

Справді, у нас уже шостий президент, а Чорновіл залишається один! Він керував Рухом лише шість років. Дехто керував удвічі більше й мав час, щоб довести, хто кращий. Але чи хтось доріс до В'ячеслава Чорновола?

Останніми роками я чую з різних “демократичних” вуст, що перший президент Леонід Кравчук хотів запропонувати Верховній Раді кандидатуру В'ячеслава Чорновола на посаду прем'єра 1992 року.

Так, Кравчук робив пропозиції. Але на пропозицію стати представником президента у Львівській області В'ячеслав Чорновіл реагував з гумором, адже посів друге місце на президентських виборах — з ідеєю деконунізації України. Було би смішно, казав, стати представником Кравчука, в якого був опонентом на виборах.

Конкретною була також пропозиція поїхати першим послом України у будь-яку країну світу, навіть у Париж. Сьогодні я певен, що Кравчук не зробив пропозицію очолити уряд, бо боявся, що В'ячеслав Чорновіл погодиться. Але міг про прем'єрство гуляє політичними кулуарами, як привид ув опері. Міг живить оточення Кравчука, щоби звинуватити В'ячеслава Чорновола заднім числом у боягузтві. Це було би правдою, якби Кравчук оголосив про свій намір після виборів президента, а так це — просто дурні вигадки.

І про вбивство

Хтось скаже, що це не доведено. А я питаю: а що доведено за ці роки? ДТП — ні, випадок — ні, падіння метеориту — ні.

Зате, вивчивши справу, стверджую: однозначно це — спланована, добре продумана із залученням фахівців операція з ліквідації В'ячеслава Чорновола. Спланована заздалегідь. Попередні замахи, щонайменше тричі, за моїми підрахунками, не вдалися: змінювався час, маршрут чи обставини. Тодішній міністр внутрішніх справ Кравченко наступного дня заявив, що це звичайна ДТП, але майже за 19 років, які сплинули від дня трагедії, можна було б це довести на фактах. Але не доведено.

Причина вбивства — це те, що В'ячеслав Максимович мав великий вплив. Влада на той час уже не була комуністичною. А над президентськими виборами 1999 року висіла загроза об'єднання реваншистів. Симоненко, Мороз і Ткаченко могли домовитися на висування одного кандидата з-поміж себе. Наприклад, я розумів для себе: якщо Леонід Кучма виграє вибори ціною боротьби В'ячеслава

Чорновола з комуно-соціалістами, то В'ячеслав Максимович може претендувати чи не на половину складу Кабміну від національно-демократичних сил. Тож деякі “орли” зрозуміли, що В'ячеслава Чорновола треба ліквідувати, ніж чекати свого кар'єрного кінця.

Щодо шансів розкриття... Перша складність у тому, що будь-хто, включно з генпрокурором, хто забажав би досконально розібратися та знайти замовників і організаторів, потрапляв “під роздачу”.

Один із учасників тієї “ДТП”, лиш як почав говорити, одразу помер... у сорок років. Навіть достеменно не з'ясовано, хто саме з трьох людей сидів за кермом КамАЗу. Один казав, що спав, бо перед тим випив і нічого не бачив. А чи саме Куделя кермував, чи хто? А що за автівка стояла поперед КамАЗу, коли він чатував на наше авто? Але де міністр транспорту Кирпа, який керував усіма автошляхи країни? Там, де і міністр Кравченко... Цікаво, що всі інші, причетні до так званого розслідування справи загибелі В'ячеслава Чорновола, пішли вгору кар'єрною драбиною.

Я почав працювати з В'ячеславом Чорноволом із 1991 року як прес-секретар Народного Руху, практично завжди під час поїздок В'ячеслава Максимович зазвичай сидав попереду. Сісти на його місце я міг, лише коли В'ячеславі Максимовичу треба було поговорити з кимось, і співрозмовники розташовувалися на задньому сидінні. Загалом я доволі добре відчував В'ячеслава Максимовича, який казав, що зі мною комфортно. 25 березня 1999 року перед поїздом в Кіровоград В'ячеслав Максимович рано-вранці (о четвертій!) заїхав за мною під самий будинок на Сирці. Активістка Молодого Руху Олена Бондаренко напередодні, 6 березня, народила мені сина. Вранці на з'їзді Руху Лесь Танюк оголосив з трибуни: “У прес-секретаря нашого голови вночі народився син і він назвав його (вся зала завмерла)... В'ячеславом!” Усі довго плескали. Я запросив В'ячеслава Максимовича стати хрещеним батьком. Мабуть, через те вранці 25 березня голова Руху заїхав по мене додому. Ще раніше він передав породіллі конверт із грошима на пелюшки для В'ячека. Завжди В'ячеслав Максимович для мене значить набагато більше, ніж хрещений батько мого сина... Днями один добродій висловив думку, а чи раптом не залякали мене, щоб я мовчав про обставини вбивства. Ні, ніхто не лякав, інакше я би вчепився лякальнику в горло, щоби дізнатися правду.

Блаженніший Святослав: «Я все-таки вірю, що ті добрі, шляхетні риси, які є і в польському, і в українському народі, переможуть!»

В актовій залі НУ “Львівська політехніка” відбулася зустріч Блаженнішого Святослава зі студентською молоддю університету. “Ця зустріч, — сказав ректор Львівської політехніки професор Юрій Бобало, — є продовженням спілкування з духовними лідерами, які започаткував МІОК. Адже тільки базована на християнських засадах професійна й суспільна діяльність молодих людей дасть добрі результати в майбутньому для розвитку нашої держави, суспільства, родини”.

Богдан ЗАЛІЗНЯК,
керівник прес-центру наукової журналістики ЗНЦ НАНУ і МОНУ, член НСПУ і НСЖУ, м. Львів

Директор Міжнародного інституту освіти, культури та зв'язків із діаспорою НУ “Львівська політехніка” Ірина Ключковська зазначила: “Опитування серед студентів Львова, Києва, інших міст показують, що молодь сьогодні ніби дещо розгубилась, дезорієнтовалась і понад 80 % не бачить себе в Україні — хоче виїхати. Тож треба дати їм таку духовну точку опори, щоб допомогти зорієнтуватися в цьому нелегкому світі”.

Розмову Глави Української Греко-Католицької Церкви з академічною спільнотою університету було присвячено 30-річчю польсько-українського прощення та примирення. Адже питання українсько-польських відносин особливо актуальне нині, коли Україна є живим щитом від російської агресії для усієї Європи та світу.

Глава УГКЦ Святослав Шевчук сказав: “У жовтні минає 30 років від початку офіційного діалогу примирення між представниками Синоду Єпископів УГКЦ та Єпископату Польщі. Ця історична зустріч двох єпископів відбулася під натхненням проводом Папи Римського Івана Павла II. Тоді прозвучали слова, які є ключем і гаслом: “Прощаємо і просимо прощення”. Було ще багато зустрічей. 2008 рік. Львів. Рік Св. Євхаристії в ГКЦ. 2001 рік. Візит до Львова Папи Івана Павла II. Виникла ідея: проголосимо молитву для при-

миріння. І поляки у Варшаві відповіли: “Амінь! Най буде!” У Львові на Сихові це саме сказав Євхаристичний делегат із Польщі. Десятки тисяч львів'ян, українців, відповіли на цей заклик до примирення згодою — “Амінь!”

Блаженніший Святослав зазначив, що рух, який Папа Іван Павло II проголосив, — це був уже третій крок до примирення. А про попередні два — німецько-український і польсько-український — Предстоятель УГКЦ розповів детальніше.

А вже 2016 року, з приходом до керівництва Польщі нової влади, ситуація почала погіршуватись. Навіть більше. У червні 2016-го в польському сеймі ухвалили декларацію, яка проголосила Волинську трагедію “геноцидом поляків”. Словом, роз'ятрування ран, на жаль, триває.

“Виступаючи 2016 року в Гнезні, я запропонував українцям і полякам, — нагадає Блаженніший Святослав, — зробити все, щоб християнський клич став частиною сучасної культури. Тобто: способу думання, способу діяння кожного українця і кожного поляка. Ми, українці, щоб стати рятівниками нашої об'єднаної Європи, мусимо залишатися християнами і бути довіреними Папи Івана Павла II. Сьогодні в Україні триває інформаційна війна. Росія думає: “Україна — це проект війни. Доки буде Україна, доти Європа буде мати війну на сході”. А я пояснюю: “Україна — це проект миру!” Чи готовий хтось із поляків з нами говорити? З польським

католицьким екзархатом можна говорити про польсько-українське порозуміння. Все-таки є польські церковники, які хочуть примирення. Я був би дуже радий, якби ви, студенти, були на моєму боці! Молодь має велику силу ламати стереотипи. Молодіжна дипломатія є найефективнішою у світі.

...Сьогодні молодь у Європі відчуває себе маргіналізованою. А в Україні молодь діяльна... Європу опанував популізм. Це сценарій хвороби європейської політики, яка буде своєю діяльністю на роз'ятруванні найгірших стосунків. Це не лікує. Наш народ спливає кров'ю. До історичних ран додаються **воєнні, сучасні рани**. Чи маємо ми ліки? Маємо! Наша Церква — Благодать Божого Духа. Коли хтось намагається завойовувати світ, поширюючи ненависть, їх необхідно стримувати і вчити любити.

Я на песимістичні запитання відповім оптимістично: ми не вимірюємо силу нашого прапора відсотками довіри. Примирення не знаходить підтримки? Але мета Церкви — йти проти течії... Примирення неможливе без правди... Чи вірю я в поляків? Я вірю в Бога!.. І все-таки вірю, що ті добрі, шляхетні риси, які є і в польському, і в українському народі, переможуть!.. Справа примирення — не лише ідея, а й справжній духовний рух, котрий розпочався у Римі 30 років тому”.

Сергій ЧИРКОВ

Обидва усвідомлювали марність гучних заяв. Обом вони потрібні були для піднесення особистої значимості в очах загалу, верховодами якого вони себе вважають. Підконтрольні дончани мали замістити від міжнародних вершин, на які вируливі їхній Сашко. А мешканці наметового хутірця — повірити, що одеського губернатора невдачу українська влада має за серйозного гравця.

Різниця між Сашком і Міхо така: один співає з голосу кремлівських кураторів, а другого веде жага помсти колишньому товаришеві по університету. І заради дрібної особистої помсти грузинський вигнанець ладен перевернути країну, що прихистила його у важку хвилину.

Помста засліпила. Приглушила здоровий глузд, здатність до аналізу.

Саакашвілі, схоже, нині не здатен усвідомлювати: він для українців — колишній грузинський президент. І навряд чи стане чимось більшим. Похід в українську політику був і є помилкою. Створений “Рух нових сил” — типова партія одного лідера, де за його постаттю ніхто й не проглядається. Вулична буза, яку він затіяв, не могла стати Майданом із простої причини. Міхо вийшов говорити не про болі народу, виснаженого бездарною або й злочинською політикою влади. Він підняв на гасла те, що мало найбільше дошкулити особисто Петру Порошен-

Цієї неділі Саакашвілі готовий був пролити українську кров

Минулого тижня пролунало два емоційно схожих звернення у верховні інстанції. Ватажок самозваної “ДНР” Олександр Захарченко зажадав переговорів з ООН, а самозваний лідер псевдомайдану Міхеїл Саакашвілі — з президентом України.

ку. Демонструючи при цьому не лише незнання людських проблем, а й політичне невігластво.

У мистовому ражі Саакашвілі вирішив, що про імпичмент президента треба говорити з президентом, а не з депутатами Верховної Ради, які мають розробити й ухвалити відповідний закон. Від Порошенки ж він має намір вимагати повернення всього вкраденого за роки незалежності всіма “баригами” при владі. Навіть не натякаючи при цьому, у який спосіб має відбуватися процес, за якими міжнародно визнаними законами, і хто має стати новим власником капіталів, конфіскованих “перед телекамерами” і під його “чесним оком”. Хоча, можна припустити, при зміні власності буде запозичено досвід, за яким проти Саакашвілі відкрито на батьківщині кілька кримінальних проваджень.

Дивна виходить річ. Ходить Києвом людина без громадянства і російською мовою з непозбувним грузинським акцентом закликає українців негайно скинути у законний спосіб обрану владу.

Ми маємо багато претензій до своєї влади. Знаємо вітчизняних “ба-

риг” поіменно, не любимо їх лютою ненавистю. І дедалі частіше позираємо на вила — через ті ж комунальні тарифи, накинута на народну шию смертельною удавкою. Проте ми самі зрештою вирішимо, коли і в який спосіб призвати своїх владців до відповіді.

А невдячним гостям, які дедалі нахабніше зловживають українською гостинністю, слід вказати на двері. Як давно зробили на Кавказі.

Поки не пролилася через їхню байдужість до української долі невинна кров. Цієї неділі ми були від цього за короткий крок.

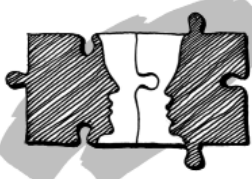
Саакашвілі повів наелектризований і невідомо чим підігртий натовп на штурм Жовтневого палацу столиці, — де у цей час відбувався концерт і перебувало багато дітей.

Зупинив засліпленого помстою грузинського гостя рішучий протест послів Канади і Великої Британії в Україні Романа Ващука і Джудіт Гоф. Чи буде кому зупинити провокатора наступного разу?

Не знаю, як складатиметься зі справою про російські гроші Міхомайдану, а на нові ґрати Саакашвілі цієї неділі заробив. На реальні ґрати.

В'ячеслав Чорновіл і Клаус Кінкель

2018 року давньоукраїнській державі Русь — 1180 років!

Сучасні політико-ідеологічні процеси, насамперед інформаційна і військова агресія РФ проти України, загострили дискусію про історію формування української державності. Багато істориків колись і тепер посиляються лише на “Повість минулих літ” (Повість временних літ) — перше літописне зведення княжої давньоукраїнської держави Русь, укладене Нестором Літописцем у Києві в XI—на початку XII ст. У цьому документі під 852 роком зафіксовано повідомлення: “В літо 6360 (852), індикта 15, коли почав царювати Михайло, почала називатися Руська земля”.

Василь ЛІЗАНЧУК,

доктор філологічних наук, заслужений професор Львівського національного університету ім. І. Франка

Новітні дослідники Львівського національного університету ім. І. Франка, зокрема доктор юридичних наук, професор Ігор Бойко у статті “До питання про заснування Української держави” та кандидат історичних наук, доцент Ольга Щодра у науковій розвідці “Коли і де виникла Русь: проблеми початкового етапу формування Української державності”, які опубліковані у Віснику Наукового Товариства імені Шевченка (2017, число 58), залучивши зарубіжні джерела (візантійські, арабські та західноєвропейські), обґрунтували, що Русь (Київська Русь) уже була відома на міжнародній арені 838 року.

Доцент Ольга Щодра та професор Ігор Бойко привернули увагу до багатьох джерел. Серед них такі. Арабський автор Ібн Хардалбех у праці “Книга шляхів і країн”, написаній не пізніше 840 р., розповідав про участь русів у міжнародній торгівлі. Він, зокрема, зазначав, що руси доставляли хутра у Візантію і платили за це десятину імператорові та в арабській країні через Хазарію, за що сплачували десятину хозарському володарю.

Автор фракської (Бертинської) хроніки єпископ Пруденцій повідомляв, що після відвідин посольством русів Візантії у 838 р., метою якого могло бути укладення з імперією торговельної угоди, наступного, 839 року, руські послы прибули в Інґельгейм до короля франків Людовіка Благочестивого.

“Баварський географ” — західноєвропейське джерело IX ст. — свідчить, що руси в середині IX ст. господарювали у Центрально-Східній Європі, вони були головним незалежним народом на землях між хозарами й уграми.

Під “Руською землею або “Руссю” (давньоукраїнською державою) розуміли територію Середнього Подніпров’я, визначену містами Київ—Чернігів—Переяслав (землі полян, древлян, сіверян). “Тільки до цих земель і міст вживали термін “Русь”. Ні Новгородська земля, ні Суздальська (як і решта приєднаних до Києва земель), на думку сучасників, Руссю не були”, — наголошує Ігор Бойко. У першому Новгородському літописі можна прочитати про поїздки новгородців “у Русь” (тобто в Київ, Чернігів або Переяслав). Так само “в Русь” їздили із Ростова, Суздаля.

Ольга Щодра слушно підкреслює, що “новітні спроби довести північне походження назви “Русь”, як і версія початкової північної Русі, з якою вони безпосередньо пов’язані, не мають переконливих аргументів”. Отже, на 838 рік уже повноцінно існувала високорозвинута, як для того часу, рання українська держава Русь — Україна. Роси, русини, українці — це історичні етнічними одного народу, мовою якого є українська, яка відома ще з VII ст. Треба знати, що не було однієї давньоруської мови, як це нав’язували й нав’язують маніпулятори загальноросійської єдності. Справжніми спадкоємцями Київської Русі стала Галицько-Волинська Русь, а не протомосковське Владимиро-Суздальське князівство.

Володимир Великий хрестив не моксельців-московитів-росіян, не Росію, бо її на світі ще не було, а Русь, тобто русичів. У IX—XII ст. не існувало російського народу (великоросів). На заліській території (нинішня територія північної Росії) жили угро-фінські племена (мурома, меря, весь, мешера, мокша, жарова та ін.). Їх називали народом моксель, який згодом став основою московитів-великоросів. Із слов’янських племен (поляни, древляни, сіверяни, дуліби, тиверці та ін.) в історичному розвитку утворився український народ. Отже, русини-українці та московити-росіяни не одного роду-племені, це — різні етноси, і спадкоємницею Русі (Київської Русі) є Україна, а не Московія-Росія. Але як сусідам — треба жити у злагоді, порозумінні та мирі. Мир між Україною і РФ залежить тільки від росіян та європейської і світової спільноти.

2018 року виповнюється 1180 років давньоукраїнській державі Русь, яка вже на 838 рік була відома на міжнародній арені. З-понад 1180-річною історією Українська держава входить до найстаріших держав Європи. Логічно, що цю визначну дату потрібно урочисто відзначати на державному рівні, а для ЗМІ — це невичерпне джерело інтелектуально-естетичних, морально-духовних, національно-патріотичних публікацій, телевізійних і радіопередач. Чи усвідомлюють велич 1180-річної історії Русі-України очільники держави, політики, депутати Верховної Ради, інтелектуально-культурні, громадські діячі, журналісти?! Нехай правдива, морально-національна історична пам’ять запанує у душі кожного громадянина України!

Держкомтелерадіо відмовив ТОВ “Форс Україна” у видачі дозволу на ввезення в Україну з території країни-агресора Росії книги Євгена Сатановського “Записне книжки дурака” (ТОВ “Видавництво “Е”, м. Москва). Наказ про відмову видано на підставі рішення експертної ради Держкомтелерадіо з питань аналізу та оцінки видавничої продукції щодо зарахування її до такої, яка не дозволено до розповсюдження на території України.

Автор “записних книжок”, який позиціонує себе як підприємець, журналіст і письменник, намагається, за його власними словами, “описать все, что видишь, и все, к чему, похоже, все идет”. Його цікавлять проблеми пам’ятників на Русі: “После воссоединения Крыма с Россией уместнее было бы на самом деле памятник ВВП хотя бы с этого Крыма картой в простертой бронзовой длани поставит”. І питання свободи слова: “Российская пресса по сравнению со СМИ западными — честнейшая и свободнейшая на планете”. І недавнє минуло Росії, коли “после краха СССР и абсолютной зависимости от треклятого запада... в 2000-х пришел во власть Владимир Владимирович Путин, и все изменилось в одночасье. Настал порядок, и пошло, пошло вставание с колен”.

Але ще більше російського “підприємця, журналіста і письменника” цікавить сучасне і майбутнє України і її дружба з “треклятим заходом”, в описі яких автор використовує увесь набір пропагандистських кремлівських штампів: “фашисти, бендерівці, київська хунта”. Уявив себе пророком Моїсеєм, Сатановський передриків Україні розпад на анклави і міжнародну ізоляцію. Але сам же визнав, що його прогноз не справдився. “Расстроен ли этим автор? — запитує себе

На одну «Записную книжку дурака» в Україні стане менше

Є. Сатановський і сам же відповідає. — Немного. Поскольку не ожидал от американцев и европейцев глупости такого уровня. Можно ли что-то изменить? Похоже, нет”.

Члени експертної ради визнали невідповідність змісту видання критеріям оцінки видавничої продукції, що дозволено до розповсюдження на території України. Це, зокрема, наявність у книжці пропаганди імперських геополітичних доктрин держави-агресора, виправдання і визнання правомірним окупації території України тощо.

“Книга явно антизахідна та антиукраїнська. До того ж, вельми вірогідно, що пропутінська книга єврея Сатановського призначена для провокації антисемітських настроїв в Україні. Я категорично проти імпорту кремлівської провокації — “Записних книжок дурака” Євгена Сатановського”, — вважає член експертної ради Віталій Довгич.

“На мою думку, назва книжки відповідає її змісту, — додає експерт Валерій Гастинщиков. — А заявлена позиція “нейтрального” спостерігача особливо помітна у дифірамбах Путіну”.

На маніпулятивні технології, використані в книзі, звернула увагу й інший член експертної ради Алла Ковтун: “Видання явно призначене для внутрішнього споживання РФ — містить маніпулятивну неправдиву інформацію щодо військової участі РФ в Україні, насаджує російський шовінізм, стверджує міф про наддержаву. Враховуючи існуючі військові реалії, таке читиво є неприйнятним для розповсюдження в Україні”.

Нагадаємо, в травні набула чинності постанова Кабінету Міністрів України від 05.04.2017 № 262

“Деякі питання видачі (відмови у видачі, анулювання) дозволу на ввезення видавничої продукції, що має походження або виготовлена та/або ввозиться з території держави-агресора, тимчасово окупованої території України”. Відтепер розповсюджувачі видавничої продукції з Росії та тимчасово окупованих територій України мають отримувати дозвіл від Держкомтелерадіо на ввезення видавничої продукції. Рішення про відмову у видачі дозволу ухвалює експертна рада Держкомтелерадіо з питань аналізу та оцінки видавничої продукції щодо зарахування її до такої, яка не дозволено до розповсюдження на території України.

Починаючи з травня 2017-го станом на 5 грудня Держкомтелерадіо надав суб’єктам господарювання 7622 дозволи на ввезення видавничої продукції, що має походження або виготовлена та/або ввозиться з території держави-агресора, тимчасово окупованої території України, на митну територію України. Наклад видань, на які видано дозволи, становить 60 106 384 примірники.

Крім того, Держкомтелерадіо надав 197 відмов у видачі дозволів: 177 відмов на підставі подання суб’єктом господарювання не в повному обсязі пакета документів, необхідних для одержання дозволу, або виявлення у поданих документах недостовірних відомостей; а також 20 відмов на підставі негативних висновків експертної ради Держкомтелерадіо у зв’язку з невідповідністю видань критеріям оцінки видавничої продукції, що дозволено до розповсюдження на території України.

Прес-центр Держкомтелерадіо

Лауреати Симоненківської премії 2017 року

Конкурсна комісія з присудження Всеукраїнської літературної премії імені Василя Симоненка, встановленої Черкаською обласною радою та облдержадміністрацією за підтримки Національної спілки письменників України, Всеукраїнського товариства “Промсвіта” ім. Т. Г. Шевченка та Ліги українських меценатів з метою вшанування пам’яті поета-гуманіста Василя Симоненка, попу-

ляризації його імені й творчості, для заохочення професійних і непрофесійних літераторів до творчих пошуків у галузі літератури, до написання високохудожніх літературних творів громадянського звучання, спрямованих на побудову незалежної демократичної України, підбила підсумки конкурсу на здобуття премії 2017 року.

Лауреатами премії імені Василя Симоненка визнано:

в номінації “За кращу першу поетичну збірку” **Олексія Біка** (м. Полтава), за збірку поезій “Вірші на руці”;

в номінації “За кращий художній твір” **Світлану Короненко** (м. Київ), за збірку поезій “Вірші з осені”.

Члени конкурсної комісії щиро вітають лауреатів і зичать доброго здоров’я та нових творчих звершень.

В. ПОЛЩУК,
голова конкурсної комісії

Андрій ІЛЛЕНКО: Кримінальна відповідальність за заперечення Голодомору — це питання честі нашої нації

Нагадаємо, що 28 листопада 2017 року народні депутати-свободівці зареєстрували у Верховній Раді законопроект щодо кримінальної відповідальності за заперечення Голодомору. Відповідний документ зареєстровано Апаратом ВРУ за номером 7343 (<http://svoboda.org.ua/news/events/00119338/>).

Андрій Ілленко наголосив, що відповідний пункт є у свободівській Програмі захисту українців від початку її створення. Окрім того, в минулому скликанні свободівець Андрій Міщенко вже реєстрував подібний проект закону.

“Це питання нашої національної честі, гідності, історичної справедливості. Більшість цивілізованих країн проходять шлях,

якщо в парламенті лишилася хоч крапля патріотизму — він має підтримати законопроект щодо кримінальної відповідальності за заперечення Голодомору і встановити на решті історичну справедливість. Це питання пам’яті наших предків і нашої честі як нації. Про це під час брифінгу у Верховній Раді України 6 грудня 2017 року заявив народний депутат від ВО “Свобода” Андрій Ілленко.

коли відверті публічні заперечення геноциду вважають кримінальним злочином і запроваджують за них кримінальне покарання. Ми вважаємо неприпустимим виправдання катів української нації, а заперечення Голодомору як геноциду вважаємо підготовкою нових злочинів щодо неї.

Сьогодні Українська держава, як і сто років тому, бореться з московською агресією. Частина території України окупував во-

рог і там уже зараз відбуваються дії, які є геноцидом всього українського. Цей ворог готовий повторити ті страшні злочини XX століття. Щоби кати були названі катями й не виправдовувалися — свободівці вимагають від парламенту якнайшорішого ухвалення нашого законопроекту”, — підкреслив націоналіст.

Прес-служба Всеукраїнського об’єднання “Свобода”

Президентіві України Порошенку П.О.

Шановний Пане Президенте!

Звертаємося до Вас як до Гаранта Конституції з проханням підтримати звернення до Вас 178 народних депутатів України від 10 листопада 2017 року та Комітету з питань культури і духовності Верховної Ради України від 17 листопада 2017 року з пропозицією оголосити 2018 рік “Роком утвердження державної мови”.

Стратегічним завданням держави є забезпечення неухильного дотримання конституційних гарантій щодо всебічного розвитку і функціонування української мови в усіх сферах суспільного життя на всій території України. Держава повинна забезпечити безумовне виконання важливої конституційної норми. Цьому сприятиме реалізація комплексу заходів на виконання Вашого Указу про оголошення Року утвердження державної мови.

В умовах гібридної агресії проти України виконання відповідних заходів сприятиме консолідації суспільства, формуванню і захисту національного мовно-інформаційного простору, посиленню національної безпеки та суверенітету України.

3 повагою

1. **Іван ДЗЮБА**, академік НАН України, Герой України;
2. **Олександр АФОНІН**, президент Української асоціації книговидавців і книгорозповсюджувачів, заслужений працівник культури України;
3. **Богдан БЕНЮК**, народний артист України, лауреат Національної премії України ім. Т. Г. Шевченка;
4. **Дмитро БОГОМАЗОВ**, головний режисер Національного академічного театру імені Івана Франка, лауреат Національної премії України ім. Т. Г. Шевченка;
5. **Василь ГЕРАСИМ'ЮК**, письменник, лауреат Національної премії України ім. Т. Г. Шевченка;
6. **Любов ГОЛОТА**, шеф-редактор всеукраїнської газети “Слово Просвіти”, лауреат Національної премії України ім. Т. Г. Шевченка;
7. **Володимир ДАНИЛЕНКО**, письменник, голова Київської організації Національної спілки письменників України;
8. **Іван ДРАЧ**, письменник та громадський діяч, лауреат Національної премії України ім. Т. Г. Шевченка, Герой України;
9. **Микола ЖУЛИНСЬКИЙ**, директор Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України, лауреат Національної премії України ім. Т. Г. Шевченка, академік НАН України;
10. **Михайло ЗГУРОВСЬКИЙ**, академік НАН України, ректор Національного технічного університету України “Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського”, заслужений діяч науки і техніки України;
11. **Йосиф ЗІСЕЛЬС**, голова асоціації єврейських громадських організацій та общин України, виконавчий віце-президент Конгресу національних громад України;
12. **Раїса ІВАНЧЕНКО**, письменниця, лауреат Національної премії України ім. Т. Г. Шевченка;
13. **Роман КУШНІР**, директор Інституту прикладних проблем механіки і математики ім. Я. С. Підстригача, член-кореспондент НАН України, заслужений діяч науки і техніки України;
14. **Іван МАЛКОВИЧ**, шеф-редактор видавництва “А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА”, лауреат Національної премії України ім. Т. Г. Шевченка;

15. **Павло МОВЧАН**, письменник та громадський діяч, голова Громадського об'єднання “Просвіта” ім. Т. Г. Шевченка, лауреат Національної премії України ім. Т. Г. Шевченка;
16. **Ігор МРИГЛОД**, директор Інституту фізики конденсованих систем, академік НАН України;
17. **Дмитро ПАВЛИЧКО**, письменник та громадський діяч, лауреат Національної премії України ім. Т. Г. Шевченка, Герой України;
18. **Анатолій ПАЛАМАРЕНКО**, народний артист України, лауреат Національної премії України ім. Т. Г. Шевченка, Герой України;
19. **Микола ПОЛІЩУК**, завідувач кафедри нейрохірургії НМАПО ім. П. Л. Шупика, член-кореспондент НАМН України, заслужений діяч науки і техніки;
20. **Мирослав ПОПОВИЧ**, директор Інституту філософії імені Г. С. Сковороди, академік НАН України, заслужений діяч науки і техніки України;
21. **Євген САВЧУК**, художній керівник і диригент Національної хорової капели “Думка”, лауреат Національної премії України ім. Т. Г. Шевченка, Герой України;
22. **Михайло СИДОРЖЕВСЬКИЙ**, письменник та громадський діяч, шеф-редактор газети “Українська літературна газета”, голова Національної спілки письменників України;
23. **Володимир СІРЕНКО**, головний диригент Національного симфонічного оркестру України, лауреат Національної премії України ім. Т. Г. Шевченка;
24. **Мирослав СКОРИК**, композитор, лауреат Національної премії України ім. Т. Г. Шевченка, Герой України;
25. **Євген СТАНКОВИЧ**, композитор, лауреат Національної премії України ім. Т. Г. Шевченка, Герой України;
26. **Марія СТЕФ'ЮК**, народна артистка України, лауреат Національної премії України ім. Т. Г. Шевченка, Герой України;
27. **Михайло СЛАБОШПИЦЬКИЙ**, письменник, директор видавництва “Ярослав Вал”, лауреат Національної премії України ім. Т. Г. Шевченка;
28. **Богдан СТРУТИНСЬКИЙ**, генеральний директор Національного театру оперети, голова Національної спілки театральних діячів, народний артист України;
29. **Сергій ТОМЛЕНКО**, голова Національної спілки журналістів України, заслужений журналіст України;
30. **Валерій ФРАНЧУК**, народний художник України, лауреат Національної премії України ім. Т. Г. Шевченка;
31. **Андрій ЧЕБИКІН**, президент Національної академії мистецтв України, народний художник України, лауреат Національної премії України ім. Т. Г. Шевченка;
32. **Володимир ЧЕПЕЛИК**, голова Національної спілки художників України, народний художник України, лауреат Національної премії України ім. Т. Г. Шевченка;
33. **Євген ШЕВЧЕНКО**, голова Координаційної ради Національних творчих спілок України, заслужений діяч мистецтв України;
34. **Юрій ЩЕРБАК**, письменник та громадський діяч, доктор медичних наук, Надзвичайний і Повноважний Посол України, голова Комітету Національної премії України ім. Т. Г. Шевченка;
35. **Ігор ЮХНОВСЬКИЙ**, академік НАН України, Герой України;
36. **Олесь ЯНЧУК**, кінорежисер, голова Національної спілки кінематографістів України;
37. **Ярослав ЯЦКІВ**, академік НАН України, директор Національної обсерваторії НАН України.

Новий і праведний

Олександра ПОПЕЛЮК,
почесна голова Чернівецького відділу Союзу Українок

На 27-му році Незалежності Верховна Рада України ухвалила, а Президент Петро Порошенко підписав Закон “Про освіту”, згідно з яким мовою освітнього процесу в навчальних закладах України є українська.

Хоч як дивно, цей закон обурив наших найближчих сусідів і спонукав до неадекватних кроків. Президент Румунії скасував поїздку в Україну на знак протесту проти цього Закону. А президент Молдови назвав Закон “Про освіту” “соромом і зневагою до національних меншин”. Державна дума Росії турбується, що такий Закон може витіснити російську мову з України.

Хочеться нагадати шановним керівникам Молдови і Румунії, що коли українці Буковини 22 роки (1918—1940) жили під румунською окупацією, з ними ніхто не церемонився. В людних місцях повісили табличку “Ворбіцьнумайроманишти!”, тобто говори тільки румунською. Є ще живі свідки, як діти українців ішли до румунської школи, не знаючи жодного румунського слова. А вчила їх учителька, котра не знала української мови. За українську мову, пісню, книжку, одяг румунські поліцаї (вахмани) били. А тих українців, котрі намагалися відстоювати своє, українське, арештовували, піддавали тортурам, судили.

Краще б нашим братам-сусідам подивитись на себе та поразувати, скільки в них державних шкіл для української меншини. Міністр освіти та науки України Лілія Гриневич заявила: “У жодній з країн, які стурбовані новим законом про освіту, немає української школи”. Українцям у Росії, Румунії створювали і створили такі умови, що вони самі відмовлялися і відмовляються навіть від уроків української мови в школах. Триває суцільна асиміляція українців.

У советський час у румунськомовних школах Чернівецької області викладали російську мову, реалізуючи політику суцільної русифікації. І після сталінських репресій, після страшної трагедії 1 квітня 1941 року в урочищі Варниця, поблизу села Біла Криниця, коли прикордонники розстріляли мирну процесію обманутих людей, яких спровокували з хоруґвами й іконами іти до Румунії, румуни охоче послуговуються російською навіть у своїх домівках, хоч там і нема табличок “Ворбіцьнумаймосковишти”. Достеменно невідомо, скільки убитих і поранених засипали в наспіх викопаних могилах землею, котра ще довго “дихала”, бо під нею були живі люди. Одні пишуть сотні, інші — тисячі, хоч уже давно слід було провести розкопки. Та встановити правду, мабуть, нікому не вигідно, оскільки звужить простір для політичних спекуляцій.

Отже, не обурюватись треба, а дякувати Україні за справедливий, гуманний Закон, який не дасть національним меншинам забути свою рідну мову, культуру і забезпечить знання державної української мови. Якби подібний Закон ухвалили раніше, хоч 10 років тому, то сьогодні не було б війни в Україні, не гинули б люди через те, що Росія зі своїм неадекватним президентом кинулися “защитать русскоязычноенаселение”.

В Інституті української мови Національної академії наук України зберігається унікальна мапа (1871 р.), яка вказує, що українці зі своєю рідною мовою населяли території значно більші, ніж тепер: від Воронезчини і Кубані до Мармарошини та Підляшшя, від Берестейщини до Бессарабії й Таврії. Українська мова там, у наших сусідів, і досі звучить у побуті. Та не тому, що хтось її насаджував, займався українізацією, а тільки тому, що наша мова — одна з найдавніших мов світу. Вона дана Богом. Але бездержавність спричинила міф про українсько-російську двомовність на території України. За триста років російської окупації українська мова зазнала таких утисків і заборон, як жодна інша мова світу. Чого вартий сумнозвісний Валувський циркуляр 1863 р. про заборону української мови, якої “не було, нет і бити не должно”.

Валуєвщина успішно діє і сьогодні в Росії. Там 10 млн українців не мають жодної української школи. Була в Москві одна українська бібліотека. Її закрили, книги вивезли, персонал звільнили, а екс-директорці Наталії Шоріній присудили 4 роки умовно. Була одна церква Київського Патріархату, Свято-Троїцька, в підмосковному місті Ногінськ. Але суд виніс вирок знести цю церкву.

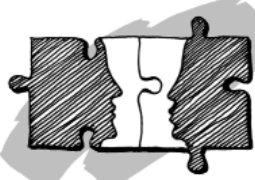
Внаслідок усієї цієї антиукраїнської істерії в Україні вивелась особлива “рускоязычная”, себто російськомовна, національність, яку захищає Росія Путіна, розв'язавши війну, котрій кінець-краю не видно. Путінські кулі, снаряди та міни не розбирають, хто є хто. Від них гинуть і російськомовні. Шановним нашим російськомовним хочеться нагадати рядки поезії сучасного російського поета Андрія Орлова (Орлуші):

*А после Донбасса и наших в Крыму
Я мысль оголяю до сути:
Я русский забыл бы уже потому,
Что им разговаривал Путин.*

А новий Закон про освіту державною мовою треба не забалакувати, а строго шанобливо виконувати. Допоможи всім нам, Боже.

Ця війна мала би переконати русифікованих українців, що в нас є свій мир, тобто світ, український, своя земля, своє сонце, своя давня милозвучна мова, свої ліси, ріки, озера, своя мрія, своя релігія, яку теж крадуть, своя Церква. Тож бережімо український світ. Уже спробували на Донбасі “русского міра”, який приніс тільки розруху, смерті та каліцтва, сльози, переселенців, бездомних, влів і сиріт — незчисленні біди. Хай сусідам буде “русский мир” і “русский язык”, а нам — український світ і українська мова, захищена новим і праведним Законом!

Українська мова: погляд із Полтави

Леонід ЧОБИТЬКО,
пенсіонер, колишній директор
Полтавської обласної бібліотеки
для дітей ім. Панаса Мирного

Не розглядатимемо, як забороняла і принижувала українську мову на Полтавщині царська Росія, згадаємо лише, як наш земляк, видатний письменник Панас Якович Рудченко змушений був, працюючи чиновником у Полтавському губернському казначействі, приховувати свій літературний талант, а твори українською мовою видавати під псевдонімом Панас Мирний за кордоном — у Львові, що тоді входив до складу Австро-Угорщини та в Женеві (Швейцарія). Звіди його твори нелегально перевозили у Російську імперію і таємно розповсюджували в Україні.

Антиукраїнська політика Російської імперії і насильницьке насадження російської мови не мали значних наслідків, бо переважна більшість населення була селянами з віковим патріархальним укладом і не піддавалась зрощенню.

За переписом населення 1897 року в Полтавській губернії налічувалось 2 мільйони 778 тисяч мешканців, з яких 93% визнали рідною мовою малоруську, тобто українську, а в найбільшому місті губернії Полтаві проживали лише 53 тисячі мешканців, з яких назвали рідною мовою українську 30086 осіб (56,7%), російську — 11035 осіб (20,8%), єврейську-їдиш — 10690 осіб (20,1%). З інших мов у Полтаві були найбільш поширеними німецька, татарська і циганська. Разом з тим політика заборони на мову в освіті, мистецтві, книгодрукуванні завдала нищівного удару по духовному і культурному розвитку українського народу. Видатні вчені, письменники, актори нашої землі свій талант несли у російськомовний світ, возвеличували російську державу.

У пору визвольних змагань за нашу державність 1917—1921 рр. з'явилися перспективи відродження української нації, її мови, культури і господарства. Та внутрішні чвари, роз'єднаність патріотичних сил призвели до чергової втрати державності.

Настала радянська доба в історії України. 1923 року постановою Ради Народних Комісарів Української радянської республіки був проголошений курс на українізацію. Відкривали школи, середні й вищі навчальні заклади, безкоштовні курси з вивчення української мови, українською заговорили військові частини, наукові установи, періодична преса, книговидавництво і т. ін.

Українці та кращі представники інших національностей сприйняли українізацію як вияв історичної справедливості, що мав на меті реалізацію національно-мовних прав українського народу.

Українізація викликала лють і злобу україноненавистників від чиновників до партійних бонзів і навіть видатних письменників, які розповсюджували в суспільстві байки та анекдоти про недолугість і примітивність української мови, відголоски яких і досі чуємо в лексиці сучасних українців.

Виправдовуючи українізацію, більшовицький режим мав на меті виявити свідомих, патріотично налаштованих представників національної інтелігенції, щоб репресувати, а то й фізично знищити їх, аби не заважали надалі проводити тотальну русифікацію. Як приклад — розстріл 1937 року в урочищі Сандармох у Карелії 198-ми найвидатніших українських вчених, письменників, діячів культури і священнослужителів.

Українізація була припинена Постановою ЦК ВКП(б) і РНК СРСР від 14 грудня 1932 року, в якій зокрема говорилось, що небільшовицька “українізація” легковажна і не впливає з культурних інтересів населення, а дає легальну форму боротьби з радянською владою офіцерству, куркулям, вороже налаштованим козакам. Наказувалося негайно перевести діловодство, викладання у школах і навчальних закладах на російську мову та поліпшити склад працівників в “українізованих” районах.

15 грудня 1932 року Й. В. Сталін і В. М. Молотов надіслали телеграму всім місцевим партійним органам з вимогою негайно припинити українізацію в Україні і в усіх районах СРСР, де компактно проживали українці: на Кубані (2 мільйони), у Курській (1, 3 мільйона), Воронежській (1 мільйон) областях, на Далекому Сході, у Сибіру, у Туркестані (по 600 тисяч).

Після Другої світової війни в Україні розпочався новий етап русифікації — витіснення української мови з усіх сфер життя.

У партійних органах з'їзди, партконференції, партійні збори у первинних організаціях проходили тільки російською мовою, відповідно і документацію вели російською.

З освіти українську мову витіснили поступово, але впевнено: спочатку з університетів, інститутів, потім технікумів, професійно-технічних училищ. Як гриби після дощу, росли російськомовні школи спочатку у великих містах, потім у середніх, а далі й у маленьких. На Полтавщині навіть у Карлівці відкрили російську школу. До того ж реформа освіти 1958 року передбачала право батьків вибирати мову навчання для своїх дітей. На практиці це означало, що можна навчатися в Україні і не вивчати української мови. Чимало невідомих громадян, щоб не обтяжувати своїх

чад, почали здавати їх у російські школи і відмовлятися від вивчення рідної мови.

Мої діти навчалися в українській 27-й школі м. Полтави, але і там усі заходи проводили російською мовою, оголошення писали російською і сама директорка розмовляла лише російською — і на святах, і на батьківських зборах.

Якось у відрядженні у Великобагачанському районі, я зайшов у справу в сільську школу, якимось чином перерва, і педагогі, зібравшись в учительській, щось жваво обговорювали російською мовою. Я запитав їх, який навчальний заклад вони закінчували. Полтавський педінститут — відповіли. Чи могли такі вчителі виховувати у дітей патріотизм і національну гідність?

Далі — армія. Українців, як правило, відправляли далеко за межі України. Від трьох до п'яти років служби в армії, де панувало російськомовне спілкування при жорсткій дисципліні, робило свою справу — значна частина служивих зросійщувалася назавжди.

Поширеним було “дипломне” переселення людей за межі своїх національних республік. Українців після закінчення вишів і технікумів направляли на роботу в Сибір, на Далекий Схід, Казахстан або на Крайню Північ. Росіян направляли на працю в Україну.

Мене, наприклад, після закінчення Харківського інституту культури направили на роботу в м. Кустанай, що в північному Казахстані.

Радянська пропагандистська машина вичавлювала з душі людей найменший натяк на національну ідентичність, навіювала тези, що все має бути радянським, а отже, російським. У цьому основну роль відіграло кіно і пісенне мистецтво. У фільмах прославляли партійних вождів, змальовували турботу партії про благо народу, розвінчували ворогів народу, ледарів і злодюжок. Як правило, персонаж мерзотника мав українське прізвище або українську мову.

Згадаємо для прикладу кілька висловів з популярних патріотичних пісень:

— раніше думай о Родине, а потом о себе;

— всюду сердцу близкая, русская земля;

— хороша страна Болгария, а Россия лучше всех;

— мой адрес — Советский Союз.

Людей втовкмачували в голову, що країни, кращої ніж СРСР, немає, що вороги наші — це націоналісти, і обов'язково буржуазні, а російський люд створений для керівництва іншими народами. Про це відверто писали в підручниках і довідниках. Наведемо витяг із радянського енциклопедичного довідника: “Серед соціалістичних націй СРСР російський народ є найбільш видатною нацією, яка заслужила загальне визнання як керівна сила”.

26 років, як проголошено Незалежність України. Та й досі немає ідеологічної доктрини відродження нації, складовими якої є мова, культура, економічні відносини усередині держави і за її межами.

У Конституції України записано, що держава забезпечує всебічний розвиток і функціонування української мови в усіх сферах суспільного життя на всій території України. Проте за 26 років незалежності змін у поширенні й розвитку української мови не відбулося. Навіть від високих посадовців держава не вимагає знання української мови. Засоби масової інформації, які переважно під патронатом олігархів, не спішають українізуватися. Досі немає жодного телеканалу, який би стовідсотково вів мовлення українською мовою. А скільки різних телеканалів, розважальних програм іде російською? Досить пригадати: “Україна має талант”, “Голос країни”, “Танці з зірками”, “Ліга сміху”, “95 квартал”.

Майже всі члени журі російськомовні, а діти співають англійською і російською, одиниці пробиваються з українською пісню.

Почали нарешті знімати українські серіали, але чомусь актори українських театрів, які там знімаються, говорять російською мовою, тільки титри пишуть українською.

Лише через 25 років незалежності ухвалили закон, щоб на радіо та в телебаченні звучало 25% української пісні і музики — ось такими досягненнями ми тішимось!

Усе робиться для того, щоб нашою мовою молоді люди не думали, що українська мова другорядна, без неї можна обійтися, а от російська — панівна у спорті, мистецтві, кіно, у бізнесі й мережі інтернет.

Цілі анклавні, заселені російськомовними людьми, і далі чинять опір переходу на державну мову. Українські школи там — фікція. Діти відповідають на уроках російською мовою, а вчителі заграють із батьками, спілкуючись з ними російською.

Моя онука, яка відвідувала український дитсадок у Харкові 2003 року, згадує, що вихователька жила українською лише “Доброго ранку!” і “Смачного”. Відтоді мало що змінилось.

Як і раніше, українці нехтують і знищують усе рідне, а мавпують іноземне.

І далі пишуть власні прізвища на російській кшталт: Воро-

ненков, Ковальов, Лавриненков, Кушніров, Бабенков, Щербаков, Трошилов, Шульгін, Пронін, Чеботков. Дітей називають: Нікіта, Кіріл, Альона, Дар'я, Крістіна. Соромляться свого українського походження?

Коли літнього вихідного дня я йду вулицями села Старі Санжари, з багатьох дворів долинають потужні звуки записів російської попси, а вулицями йдуть молоді мами з дітками, на ходу вчать малечу розмовляти: “Каровка му! Малака каму!”, а старшеньких захоплюють бути дисциплінованими: “Деніс, не шалі, інакше не куплю марожіного!” Це приїхали до батьків діти з Полтави і демонструють односельцям, що вони “гарадські”.

А що ж Полтава, названа духовною столицею України, Полтава, де сформувався полтавський діалект літературної української мови, Полтава, з якої вперше на весь світ прозвучав голос українського соловейка І. П. Котляревського?

Місто рясніє вивісками і об'явами російською мовою, в установах і конторах, названих нині офісами, звучить “общепонятний язык”, в кафе, ресторанах, торговельних центрах і на базарах крутять російську попсу, журналісти беруть інтерв'ю у посадовців і пересічних громадян на вулицях і не дивуються, що більшість із них не володіють розмовною українською мовою.

За назвами кафе можна вивчати географію інших країн: “Палермо”, “Анталія”, “Кошалін”, “Кіото”, “Тіксі”, а за назвами магазинів — подумати, що ми десь у російській глибинці: “Хозяюшка”, “Чистюля”, “Шалунишка”, “Игрушкин дом”, “Дом посуды”, “Оближешь пальчики”, “На посошок”, “Эхо веков” і т. ін.

На центральній частині вулиці Соборності українські назви організацій і магазинів замінені на англійські, іноді без перекладу рідною мовою — від “Versal” до “Aroma kava” — понад 12 назв.

Цікаво, чи ходять полтавські можновладці вулицями рідного міста і чи не виникла у них думка українізувати наше досить популярне серед туристів місто?

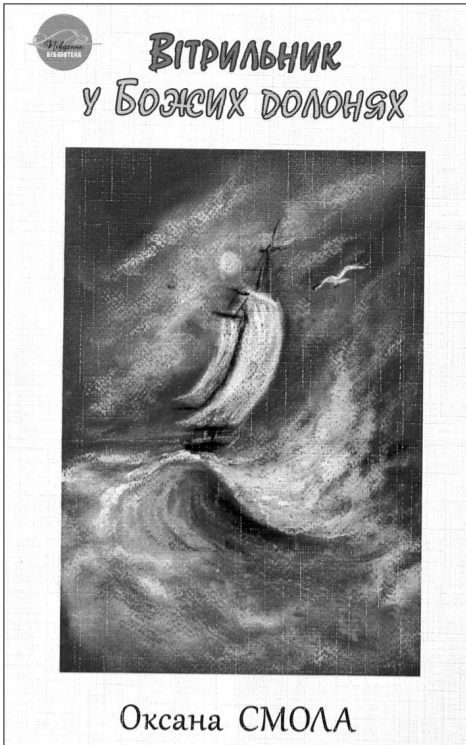
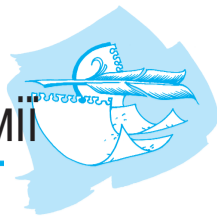
Українська безмежна толерантність, бажання всім догодити, зі всіма брататись уже призвела до втрати державності й можливості національного розвитку після визвольних змагань у 1918—1921 рр.

На жаль, і тепер значна частина українців позбавлена почуття національної гідності.

Мова — не тільки засіб спілкування, це код нації, це велика політика. Брак національної гордості, пущене на самоплив мовне питання і військово-патріотичне виховання призвело до анексії Криму і трагедії Донбасу.

Чи можна виправдати людину, яка відмовляється від рідної мови?

Невігластво, нігілізм і байдужість закладаються в сім'ї, в школі, в колі друзів. Сентенція: “А какая разница?” — розхищує суспільну єдність нації, зводить нанівець процес державотворення.

Оксана СМОЛА

— Пані Оксано, що для Вас художнє слово, яким воно має бути?

— У Рембрандта є картина "Анатомія лікаря Тульпа", там розтинають тіло, трапляється, що дистильовані естети часто відвертають погляд. Психологічна література — це теж розтин, іноді безжалісний, бо демонструє "вміст" душі, який не завжди буває привабливим... Назгал мистецтво і література зокрема, намагаються розгадати найбільшу таємницю життя — саме життя... Що є людина, звідки ми і куди йдемо, які наші орієнтири, що є добро і зло, — сьогодні, на жаль, розмиті ці межі, насамперед у суспільній свідомості. Основний матеріал для художнього дослідження — це невидима матерія душі! Звісно, психологічна проза не карамелька, не заспокійливе зілля для летаргійного сну, вона спонукає читача до співпраці, до мислення, до самоаналізу, — а це праця, неспокій серця, трапляється, що у рецепціях головного героя читач іноді впізнає себе або порівнює із собою, і таким чином вчиться мислити, віднаходити відповіді на важливі питання. І мають бути, звісно, естетичні критерії, за їх відсутності або не уваги до естетики слова, до майстерності письма, художня література перестає бути мистецтвом. І все-таки, творчість — це не жонгливання словом, хай навіть майстерне, творчість — це надмір любові, поклик серця, почуття відповідальності — перед Богом, читачем, власною совістю, обов'язково має бути присутній внутрішній цензор. Для мене художнє слово — це рух до світла. Творчість, окрім інших чинників, — це ще і унікальна здатність відчувати чужий біль. Слово має лікувати, а не завдати невидимого радіоактивного опромінення.

— Відкриває збірку "Вітрильник у Бо-

Анатомія душі від Оксани Смоли

Смола О. М. Вітрильник у Божих долонях: / Оксана Смола. — Миколаїв: Літопис, 2016. — 368 с., іл.

Оксана Смола, письменниця, член НСПУ, лауреат літературної премії ім. Ірини Вільде, лауреат премії ім. Романа Федоріва, лауреат обласної культурно-мистецької премії ім. Миколи Аркаса, лауреат Міжнародного конкурсу "Коронація слова". У творчому арсеналі письменниці чотири видані книжки: прозова збірка "Першотвори"; роман-мозаїка "Рух назустріч Світлу", оповідання "Білий рояль" і книга "Вітрильник у Божих долонях", подана літературно-мистецьким журналом "Дзвін" на Національну премію України ім. Т. Шевченка.

Пропонуємо Вашій увазі інтерв'ю з Оксаною Смолою, яке провів журналіст Василь Гонта, редактор газети "Голос Баштанчини".

жких долонях" досить потужна новела "Море...", цей твір мені особливо припав до душі. Та й тема війни на сході, тема посттравматичного синдрому — актуальна і складна, а вам вдалося правдиво показати сутність війни. Знаю, що спілкувалися з учасниками АТО.

— Посттравматичний синдром характерний не лише для бійців, які пройшли крізь катаклізми воєнних буднів, утрат, поразок, навіть — перемог, на жаль, під час війни усе суспільство зазнає травмування свідомості. "Війна — це апоплексичний удар на голову цілої нації", — це цитата з внутрішнього монологу головного героя. Всі війни рано чи пізно закінчуються, сподіваюся, близький той час, коли українські захисники не будуть мішенню для снайперів-найманців, але після всіх військових конфліктів потрібні будуть роки, десятиліття, щоб, урешті, впала "берлінська" стіна, і настав справжній, а не номінальний, мир. Старий рибалка в оповіданні Ернеста Гемінгвея намагається приборкати акулу, що женеться за ним, а головного героя у новелі "Море..." — вже на мирній території, все ще переслідує війна, і він намагається звільнитися від внутрішнього мінотавра. Пара цитат, власне, моя думка: "Війна — це рубці на все життя. Ви думаєте, що я про себе тільки кажу, ні, я про всіх нас...". "Війна — це хаос, коли порвані струни і розбиті арфи і довкола — не тільки розбомблені будинки, а розтрощене життя...".

— Мені імпонує, що новела закінчується оптимістично, головний герой сповнений віри в Україну і готовий її захищати, "мовби маленьку дівчинку з янгольськими очима". Характери персонажів у Ваших творах часто розкриваються в екстремальних життєвих ситуаціях або ця екстремальність якцо не зовнішня, то внутрішня. Ви вмієте віднаходити цікаві теми, тримати увагу читача в напрузі: а чим там усе закінчиться? Та й розв'язка у творах часто буває неочікуваною. Навіть, здавалося б, звичайні життєві випадки Ви досліджуєте з іншого ракурсу. Приміром, у досить лаконіч-

ній новелі "Вибух" йдеться вже не про вибух артснаряду, не про події на сході України, як можна помилково подумати з назви, а про неочікуваний напад агресії з боку водія маршрутного таксі у ставленні до дівчини-студентки.

— Цей неочікуваний вибух теж руйнівний... Внутрішнє психологічне тло студентки-першокурсниці раптово змінюється з радості на здивування, страх, безпомічність, відчуття приниження...

— Надзвичайно драматичне, глибоке за підтекстом оповідання "Білий рояль". Трагічна історія музиканта. Захопливий сюжет і паралельно — "тема душі" у внутрішніх монологах головного героя, твір прочитується на одному подиху!

— Сьогодні в літературі і в суспільній свідомості панує культ сильного успішного індивіда, без комплексів, без усвідомлення своєї гріховності. Головному героєві Михайлу, із загостреним почуттям болю, справедливості, потягом до краси, вельми непросто жити, а тим паче, бути успішним у сучасному світі абсурду. Тут конфлікт уже в тому, що Люся прагне матеріального, а Михайло — духовного... У них різні життєві орієнтири й потреби. Зі своїми моральними законами і християнським всепрощенням музикант у глобалізованому світі бездуховності й грошоловства приречений на поразку, але це, може, той випадок, коли поразка здатна перетворитися на перемогу...

— До збірки увійшли також етюди "Тиша кольору індиго".

— Написані "з натури" під час відпочинку в Будинку творчості письменників. Тиша — це те, чого не вистачає сучасній людині, і не тільки в мегаполісі... "На сході — війна. Війна. Це слово — ніби темна, без кольорів і навіть відтінків ніч. Війна... Її відгомін чути в Ірпені, та й по всій Україні. А липа цвіте. Неповторно. Непохитно. Може, навіть стоїчно, ясно-сонячно!" Ірпінська липа не просто цвіте, як тисячі, мільйони інших лип, вона пробиває крицю вічності! У пухнастих легких квіточок — сила ломикаменю!

— Завершує збірку новела "Віват, життя!". Була надрукована і в "Літературній Україні", і в нашій баштанській районці. Головна героїня опиняється на реанімаційному ліжку... Тут уже інша тиша. "Така відточена, ніби лазером — надзвичайно гостра". Ви вмієте зацепити читача за живе, бо теми питання у Ваших творах — актуальні для кожного. "Такими очевидними стають звичайні речі. Кожна людина приходиться у цей світ без нічого і йде, не взявши нічого. Але все життя — це складання копиць сіна чи, радше — мотлоху, чи хай навіть матеріальних статків... Безкінечний ланцюг речей, бажань, мрій, компромісів... О-о-го скількима принципами доводиться жертвувати, щоб наскладати всілякого майна, домогтися посади, а потім на ній утриматися..." І, попри важкі й драматичні теми, навіть із трагічним фіналом, як у "Білому роялі", все одно лишається світле відчуття перемоги, душевного підйому.

— У сучасному соціумі й свідомості людини уживаються і поєднуються речі несумісні, більше того, люди вважають, що все у цьому світі відносне: і теорія відносності Ейнштейна, і правда, і брехня, і добросесність, і зло. І те, що нам видається перемогою, насправді може бути поразкою... Старозавітний пророк Ісаїя за мірками сучасного світу — невдаха. (До речі, як і головний герой оповідання "Білий рояль"). Чи мав він успіх? З погляду сучасного світу — ні! Пророк Ісаїя мав сміливість казати можновладцям правду і за це його часто били камінням... Але у його серці не було ненависті, більше того, в його душі був спокій і радість — це найвище досягнення за будь-яких життєвих обставин. Найбільша перемога — перемога над самим собою, над власними слабкостями, ілюзіями, вадами, над ставленням до конкретної людини, до ближнього... Перемога — це ще й довіра Господу, довіра всупереч об'єктивним і несприятливим обставинам, коли з погляду видимих реалій здається, що розраховувати немає на що...

Василь НЕВОЛОВ, професор, заслужений діяч мистецтв України

До написання такого великого за обсягом твору — а це 1200 сторінок — письменницю, без сумніву, спонукали інсинуації навколо імені Великого Кобзаря. Аби поєднати реальні події з особистого життя Генія та його філософсько-світоглядні мотиви, Антонія Цвйд вдалося до такої зображувальної форми, як роман-перформанс. І це дозволило їй завдяки вміло використаному синтезу мистецтв розширити жанрові рамки, поєднати в трилогії декламацію, танці, спів, а також філософські рефлексії...

У творі "Возлюбленик муз і грацій. Кохані жінки Тараса Шевченка" — сучасне переосмислення автором художньо-естетичного досвіду освоєння Шевченкового світу. Беручи в полон своєї творчої фантазії, Антонія Цвйд запрошує читача до діалогу про прекрасне і вічне... Вдаючись до сворідного стилю викладу, для якого характерні такі магічні риси, як прозорість, виразність і граційність, авторка трикнижжя водночас підкреслює мажорність і мінорність, що додає твору невловимого трепету.

Трикнижжя жанрового розмаїття (Нотатки на сторінках роману-перформансу)

У романі-трилогії "Возлюбленик муз і грацій. Кохані жінки Тараса Шевченка", який цьогоріч побачив світ, знана українська письменниця Антонія Цвйд поставила перед собою досить непросте завдання. Авторка твору взялася реконструювати всю палітру життя нашого Пророка — від його з'яви на світ Божий і аж до відходу у Вічність...

Реалізуючи свій творчий задум, Антонія Цвйд талановито відтворила всеосяжну палітру життя нашого великого Творця і Пророка. Незважаючи на ризикованість теми, вона сміливо, завдяки жанровому прийому перформансу зуміла в картинах і етюдах стисло і яскраво явити нам живого, сповненого емоцій поета і бранок його серця. Кожну з улюблених жінок у романі виписала вона з вражаючою достовірністю. Іноді здається, що письменниця сама жила в ту епоху і була свідком подій.

Завдяки трилогії читач потрапляє на тогочасні бали, карнавали, літературно-мистецькі салони, сільські вечорниці, пе-

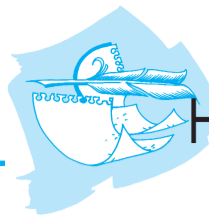
реймається їхньою атмосферою. Для повноти образу геніального митця авторка вдалося до висвітлення інтимних тем. І до своєї честі, як віртуозний лірик, вона дуже делікатно пройшла тонкою гранню, не переступивши межі фривольності.

У трикнижжі, яке об'єднує романи "Возлюбленик муз і грацій", "І темні ночі... і ласки дівочі" та "Як русалки місяць ловлять", усі історії кохання Тараса Шевченка мають історичну підоснову і не є вигадками, а їхнє художнє відображення — то вияв образного бачення самої авторки, оскільки творчі художній, а форма подання еkleктична — перформанс.

Поетичне світобачення Антонії Цвйд створює динамічний образ, внутрішня напруга переростає у стрімкий рух. Гармонійна цілісність композиції трикнижжя — то рівновага ритміки руху дрібних деталей оповіді та статика крупніших елементів. В інтерпретації традицій авторка демонструє тонке творче відчуття та артистичний смак. Відтворений уявний світ — яскравий і поетичний, у ньому гармонійно поєднані реалії минулого і сучасного...

Щасливі миті кохання Тараса Шевченка і його невдалі сватання письменниця описує в особливій, лише їй притаманній манері: трепетно, з тонким відчуттям трагізму, а іноді й комізму. Особливо їй вдалося виписати сцени зустрічей поета з його музою Амалією Європеус, закоханою у нього "до безтями" княжною Варварою Репніною, красунею Ганною Закревською та юною Забарядою...

Трилогія свідчить про ще одну яскраву

Петро Шкраб'юк: Над Простором і Часом

Ольга ЯВОРСЬКА,
член НСПУ, Львівщина

Нещодавно побачило світ нове видання письменника, науковця, дослідника, проникливого лірика, доктора історичних наук Петра Шкраб'юка “Над Простором і Часом”, у якому митець добуває з історичних сховків дорожочні перли миттєвостей, що вразили його небайдужо творчу душу, осмислює їх і дарує читачеві.

Моїм іконостасом
Є Бог і кожна мить.
Над Простором і Часом
Дзвінка душа летить...

(П. Ш.)

Світ переповнений таємницями, заглиблюючись у які автор наполегливо намагається наблизити читача до Бога.

Петро Шкраб'юк — письменник високого духовного гарту, чия творчість віддзеркалює правду століть, опираючись на конкретні події і факти. Вона, мов цілюща вода, яку читач черпає з океану одержимої любові до всього чистого, широкого і вічного. Домінуюча сила тяжіння до світла, зачарованість красою Божого світу допомагає талановитому авторові на найвищому художньому рівні відтворювати епізоди невідомих подій, де героями є найталановитіші постаті.

“І це не просто емоційні відчуття: це фактично реальність” (П. Ш.)

Вдумлива мудрість, вираженість, аналітичний розум і глибокі знання не стали завадою широті й простоті філософа й науковця Петра Шкраб'юка, дослідника людських взаємин наших предків.

“Минушина завжди чарує”, — пише автор. “Бо духовні чи інтелектуальні пошуки учорашнього й позавчорашнього світу, віднайдення його — це не лише пізнання та освоєння нового пласту буття; це також відчуття ВСЕприсутності на землі — в часі і в просторі... Звідки ж це відчуття, що вже — колись — був тут, робив це, сказав те і те? Це, отже, таємна пам'ять. Пращури, предки на генному рівні, з покоління в покоління, передають інформацію нащадкам про те, що було з ними в їхньому житті: де вони мешкали; що думали; що чинили. І нащадки в певний час це “пригадують”...” (П. Ш.)

Загадкові тези про циклічність, укоріненість і повторність на цій землі не вперше тривожать людство, розворушують “пам'ять душі”, дають надію на нове буття, бо “що ми знаємо про тайну нашого народження і смерті, про підсвідомість?...”

Незбагненність людської душі дивує і вимагає вдумливої уваги. “Навіть людина,

яку знаси добре, може здивувати несподіваним вчинком...” (П. Ш.) Але кожна душа підсвідомо шукає Бога, “бо віднайдення Бога — це заперечення абсурдності буття” (Юрій Луцький).

Неосяжна краса Галактики, загадковість Всесвіту, визнання Господа як сівача життя об'єднують думки найталановитіших мислителів, привертаючи до себе увагу Петра Шкраб'юка, якому властива глибина тонкого світовідчуття. Тому в книзі сфокусовані найяскравіші дослідження, які письменник висвічує, посилаючись на думки і спостереження багатьох глибокомислячих неординарних особистостей.

Не оминає письменник теми рідної природи, гармонійної здатності героїв книги реагувати на її величну красу. “Природа пробуджує почуття Вічності...”. Але “вінцем природи” автор називає все-таки людину, бо, як писав Паскаль, “вся наша гідність полягає в мисленні”.

“Тобто головна мета людини — досягнення нею духовної досконалості, аж поки її свідомість не відокремиться від фізичного тіла і не з'єднається з Христом в останній найвищій точці — точці Омега”. (П. Ш.)

Письменник не просто розповідає про мистецтво давніх чи згубність пристосуванства, він пильно вдивляється в обличчя часу (минулого, теперішнього і майбутнього), емоційно розкриваючи незбагненні загадкові події й психологічні моменти, завжди посилаючись на правдиві підтвердження. Петро Шкраб'юк незмінно вірить у місію людини на цій землі. З поняттям місії письменник тісно пов'язує поняття жертвовності й офіри в ім'я справедливості й тверду віру в те, що, як писав Гете, “дух наш незнищений: він продовжує творити від вічності до вічності. Він нагадує сонце, яке заходить, і земним зором ми його не бачимо; насправді ж воно не заходить ніколи, а продовжує світити”.

“Невтомним шукачем істин” можна назвати Петра Шкраб'юка, адже досліджує найтонші порухи людських душ, цікавиться передбаченнями майбутнього. У його дослідницькій праці тісно переплітається минуле й сучасне, висвітлюється неспроможна сутність буття і незмінний рух у будучність, яка, за словами мудреця Марка Аврелія (121—180), “не здатна вибитися з того ладу, за яким стається усе теперішнє”, або, як стверджував Євген Маланюк, “що має статися, вже сталося...”

Трилогія написана з любов'ю до життя, осяяна веселкою справжності, бо автор ніколи ні на йоту не відступав від закону честі й чесності навіть тоді, коли пи-

сав про трагедію старості. У книзі згадано п'єсу Карела Чапека “Засіб Макропулоса” (1922), у якій чеський класик порушив проблему довголіття і безсмертя. Головна героїня, проживши 337 літ, відмовилась від продовження життя. “Це нестерпно. До ста, до ста тридцяти літ це можна витримати, але потім, потім... починаєш усвідомлювати, що ... потім душа помирає”.

“Не випадково Ісус Христос, несучи хрест, прирік Агасфера на вічні блукання по землі. Бо той не дозволив Спасителеві перепочити коло свого дому і відштовхнув... Це — найстрашніша кара. Бо життя тим і прекрасне, що воно рано чи пізно добігає кінця. Знання його скінченності дарує особливо гостру любов до всього живого, змінного і вічного. Єдине безсмертя — в небі”. (П. Ш.)

Переконаливо, легко і красиво пише автор про старість як “віку світлий вечір”, бо, за словами незабутньої Ірини Жиленко, “Всяке життя — прекрасне і безцінне...”. Людина у вирі праці непомітно входить у старість із жалем за прожитими роками, з мріями про безсмертя. Смерть лякає “бездуховних спустошених у гонитві за благами людей, бо підсвідомо відчувають, що десь там таки доведеться давати звіт про своє нище життя”. (П. Ш.)

Письменник пише, як у нелюдських умовах тюрем і концтаборів, пам'ятаючи про людську і національну гідність, не схиляючись перед ворогами, жили й творили незламні борці за волю й незалежність української держави. Після вісімнадцятирічного перебування в ув'язненні та концтаборах, звільнений 71-річний митрополит Йосип Сліпий прибув до Риму і “на весь світ заявив про право українців на самостійну, соборну державу”.

Автор наводить приклади, коли, переступивши 80-річний і навіть 90-річний рубікон, багато письменників на високому художньому рівні творили і творять свої шедеври. “Можливо, що для людини справді творчої не існує старості, — припускав Олесь Гончар. — Творчість — молодить... Шасливий стан, шасливий, як у першій коханні...”

“Старість — це, безумовно, нова мудрість, спокій, осмислення перейденого шляху, а також творча активність, нерідко друге (“третє”), а то й перше цвітіння...” (П. Ш.)

Петро Шкраб'юк не втомлюється наголошувати, що людське життя має сенс тільки тоді, коли воно з Богом бо, за словами Франца Верфеля, “Віра ж бо — не функція душі, а сама душа в її ширій наготі”. Господь всюди, Господь близько.

До Тебе йду — і Ти йдеш Сам,
І розминуться ми не можемо... (П. Ш.)

“Чим вище перебуває душа, — сказав святий Іван від Хреста, — тим глибше внутрішньо проникають випробування”. Людина, захищена вірою, смерті не боїться.

“Старість — це не занепад, фізичний чи духовний, а нове осмислення життя, його суті і минулості... Тому-то для мене, — пише Петро Шкраб'юк, — дорожчим є кожен день, кожна мить...”

Все повним значення стає,
І навіть дні не мруть колишні,
Коли горить єство твоє
Тим світлом, що дає Всевишній.
Коли повіриш і в біді
Та духом задзвонивши смілим,
Уже не сплутаєш тоді
Чесноту й гріх, а чорне з білим.
І в людях знов відкрис ти
Те, що убито неспромога.
І будеш йти, цвісти, рости —
і не закінчиться дорога...
Бо це дорога — до Бога.
І до самого себе.

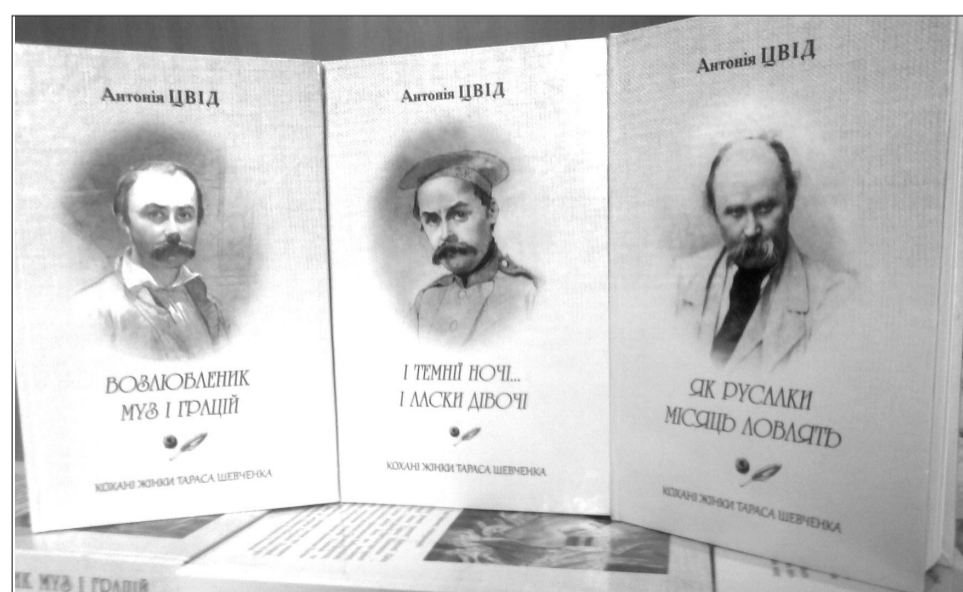
(П. Ш.)

Такими словами талановитий автор завершив свою книгу, в якій подарував читачам зерна правди, віри, надії й любові. Вірю, що глибина його досліджень, наповнених філософським змістом, не залишить байдужим навіть найвимогливішого читача. Мова книги доступна, мелодійна, барвіста, гнучка, дружна, духовна, позбавлена трафаретних гасел, виразно патріотична, осяяна невмирущим світлом Божого благословення.

грань літературного обдаровання авторки — драматурга. І це виявляється дуже доречним і влучним. Як відомо, Тарас Шевченко був надзвичайно чутий до музики, співу, сценічного мистецтва, що проявлялося у його натурі навіть на засланні, де він грав у казарменних виставах, приголомшуючи тамтешню публіку акторським талантом.

Особливу увагу привертає мова персонажів — така достовірна і колоритна, що здається, ніби авторка жила саме в той час. А відтак по праву хочеться назвати трилогію епопеєю, настільки виразно схоплено у творі дух Шевченкової епохи. Саме завдяки діалогам у цих романах відчувається якась безпосередня присутність у дійствах. Гортаючи сторінки трилогія, іноді ловиш себе на думці, що ти співучасник події.

Маючи вразливу душу, Тарас Шевченко завжди сприймав кохання як вияв божественної сили та істинної волі Всевишнього. За твердженнями сучасників, коли Тарас закохувався, то ставав несамолюбивим, про що читач не раз довідується зі сторінок трилогії. Напевне, саме таким і мав бути його буремний дух. Перефразовуючи Лесю

Українку, можна сказати, що поет умів не тільки ненавидіти, а й безмежно любити...

Завдяки поетичності й мовному колориту твору Антонії Цвід перед нами постає правдивий образ “возлюбленника муз і грацій”, як назвав поета його побратим

Панько Куліш. Охопивши чималий обсяг архівного матеріалу, авторці вдалося донести до читача істинний образ Тараса Шевченка через призму його стосунків з жінками, натхненницями його мистецьких шедеврів, що дало змогу розкрити

суть генія як художника і поета, людини і чоловіка.

Твір вирізняється інтригуючим сюжетом, барвістою мовою персонажів і вражає неповторним колоритом Шевченкової епохи. Чимало письменників бралися за висвітлення цієї трепетної теми, та саме Антонії Цвід, як стверджує автор передмови до роману шевченкознавець Сергій Гальченко, вдалося в своїй трилогії перейти інтимною стороною життя поета і якомога об'єктивніше підійти до висвітлення образу Генія.

Певен, що художній світ Антонії Цвід — це сміливе і дивовижне поєднання емоцій та рації, реальності й казковості, традиції і нестримних пошуків миттєвостей гармонії. Її Шевченкове трикнижжя, про яке йдеться, яскраво випромінює любов, життєствердність і святковість.

Завдяки виходу у світ роману-трилогії “Возлюбленник муз і грацій. Кохані жінки Тараса Шевченка”, маємо можливість засвідчити з'яву в нашій літературі нового жанру. Як на мене, новоявлений твір Антонії Цвід — знакова подія в сучасній українській літературі. І він заслуговує на найвищу оцінку нашого суспільства і держави.

Просвітянське століття

Іван ВЕТРОВ,
голова Рівненського ОО ВУТ
“Просвіта” ім. Т. Шевченка

Закінчення.

Початок у ч. 50 за 2017 р.

У Березному за часів польської окупації товариство “Просвіта” заснував Микола Бухович, настоятель УАПЦ Різдво-Борогодицької церкви. Перший осередок просвітянської організації “Рідна хата” у Людвиполі (тепер Соснове) заснував Петро Кухарчук, який залучив до просвітянської роботи Тараса Бульбу-Боровця, той своєю чергою 1932 року створив молодіжну просвітянську організацію “Українське національне відродження”.

У 90-ті роки Березнівська “Просвіта” була найчисленнішою, налічувала 405 осіб у 22 осередках. У відновленій “Просвіті” з 1991 року активними учасниками були Галина Мовчанець, Алла та Віктор Куци, Сергій Шабатюк, Галина Никитюк, Леся Цимбалюк, Наталя Трохлюк, Віталій Лашта, Степан Ткачук, Галина Остапівська.

Сьогодні Березнівську “Просвіту” очолює Наталя Бойчук.

Вараська “Просвіта” утворилася в січні 1989 року з Товариства української мови, яке організували Володимир Веремчук з побратимами.

1991 року “Просвіту” очолив учитель історії та права Євген Ситайло, згодом – Ірина Кушнір та Людмила Мельник. Із 2009 року голова міської організації – Людмила Грекова.

На Володимиреччині у 1992–1996 рр. “Просвіту” очолювала Стефанія Буднік. Тільки за 1992 рік у районі було зареєстровано 76 первинних осередків.

У 1996–2009 рр. головою став Кузьма Смоляр. Осередки працювали у школах сіл Антонівка, Біле, Хиночі, Нова Рафалівка, Довговоля та інших; також у центральній районній лікарні.

Із 2009 р. головою районного об’єднання ВУТ ім. Т. Г. Шевченка є Людмила Босик.

Гошанська “Просвіта”. У 20–30-х роках ХХ століття осередки “Просвіти” організували бійці армії УНР. Велику державотворчу роботу проводили просвітянські групи у Русівлі, Синьові, Майкові, Бугрині, Тучині, Рясниках тощо, які охоплювали не менш як тисячу активних учасників.

Вдруге відновлена “Просвіта” діяла до приходу червоних “визволителів” 1939 року.

Утретє “Просвіта” відновила у 90-ті роки ХХ століття. Районне об’єднання очолювали лікар-педіатр Олег Скульський, Ельвіра Сидоренко, Михайло Кашперук, Михайло Матвійук, Галина Гончарова.

Відроджувалися осередки у селах Липки, Гориньград, Бабин, Тучин. Там активно діяли Богдан Родчин, Петро Шолудько, Віталій Гупалюк, Валерій Бейлах.

Із 2005 року головою Гошанської “Просвіти” є Олександр Мішук.

31 грудня 1920 року зареєстроване Дубенське повітове товариство, однією з філій якого була Демидівська “Просвіта”. Вже 1921 року в багатьох селах Демидівщини

діяли створені “Просвітою” хорові колективи, зокрема, у селах Вовковиці, Рудка, Княгинин. 1926 року Демидівську “Просвіту” очолював Іван Ніпрук.

1932 року, після звільнення вчителя Олексія Мостового, Золочівську “Просвіту” формально (офіційно осередок було закрито) очолив Тадей Шепелюк.

У 30-ті роки просвітянські сили на Демидівщині гуртувалися навколо Юстима Омельчука. Після утворення Демидівського району “Просвіту” очолює Микола Кривіцький, його заступником стає Олена Рашко. Активні члени “Просвіти” Сергій Ішук, Василь Смаль, Василь Максим’юк, Іван Жуковський, Ольга Корнійчук, Олена Рашко, Валерій Стасюк, Оксана Королик, Маркіян Драганчук, Микола Рудковський. З їхньої ініціативи було створено музей Валер’яна Поліщука при Малівській школі, зібрано кошти на спорудження пам’ятника Тарасові Шевченку. Нині районну “Просвіту” очолює Валерій Стасюк.

Дубенське повітове товариство “Просвіта”, зареєстроване 31 грудня 1920 року, входило до складу Львівської “Просвіти”. Головою ради кілька років був сенатор Михайло Черкавський, громадсько-політичний діяч і публіцист; згодом – посол польського сейму.

1941 року головою Дубенської “Просвіти” обрали Антона Камінського.

У 1941–1942 роках Дубенська “Просвіта” організувала у місті музичну школу, директором якої став Леонід Березовський, та Волинський музичний інститут імені М. Леонтовича.

Наприкінці 80-х років члени Товариства української мови імені Тараса Шевченка втретє відродили “Просвіту” у Дубні.

У різні періоди Дубенську “Просвіту” очолювали Микола Пшеничний (перший голова), Олександр Петрук, Микола Тимчак, Петро Вишневський, Ольга Козловська, Іван Швед, Олександр Дехтярчук, Лідія Шевчук; пізніше – краєзнавець Алла Семенюк, із 2012 року – Оксана Гончарук.

Найчисленніші просвітянські осередки були у селах Верба та Варковичі.

Микола Пшеничний започаткував серію книг “Наш край”, разом із Миколою Тимчаком реставрували Козацький редут у Семидубах, причетні до реставрації і встановлення пам’ятних дошок, багатьох інших діянь.

У Дубровицькому районі у 30-ті роки ХХ століття єдиним населеним пунктом, де зародилася і діяла “Просвіта”, було містечко Бережниця. Душею місцевої філії “Просвіти” були Мусій Юрчук, Трифон Сікідін, Семен Яковець, Тетяна Волкова та інші.

1964 року в центрі села Бережниця був встановлений перший у районі пам’ятник Т. Шевченку, автором якого є видатна скульпторка України, народжена у Бережниці Теодозія Бриж. Ініціатором був учитель української мови та літератури Антон Антончик.

Головою “Просвіти” у новітній період був освітянин Петро Кузін, далі – Михайло Гриневич,

директор Лютинської сільської школи. Просвітяни Дубровицькини пишаються тим, що саме з Дубровиці пішло заволення від населення на українське слово – першу українськомовну книгу “Пересопницьке Євангеліє” і беруть пам’ять про просвітителюк Юліану Гольшанську-Дубровицьку та Анастасію Заславську.

Зарічненщина – батьківщина рукописного Четвероевангелія, написаного 1520 року в селі Нобель Зарічненського району і знайденого Петром Гільтебрандтом серед рукописів Віленської публічної бібліотеки 1865 року.

Просвітяни вважають справою честі для Української держави повернути польську святиню, або ж виготовити її факсимільну копію. З таким клопотанням та ініціативою відзначити 2020 року 500-ліття “Нобельського Євангелія” на державному рівні правління обласного товариства звернулося до першого Президента України, нашого земляка Леоніда Кравчука та народних депутатів Верховної Ради від Рівненщини.

У новітній період Зарічненську “Просвіту” очолювала освітянка Світлана Сарич, яка багато уваги приділяла наповненню навчально-виховної роботи в школах національним змістом.

Здолбунівська “Просвіта” “Просвіта” у Дермані виникла під час української національно-визвольної революції 1917–1920 рр., а організаційно була оформлена у 1921 р. (існувала до 1932 р.). Першим її головою став Іван Михайлович Мартинюк, інженер-землепорядник, заступником – Іона Гнатівич Мартинюк.

Знаменитий Дерманський просвітянський хор Дмитра Котка, танцювального ансамблю Василя Авраменка, театру Петра Певного.

У 1941–1943 роках у відродженій “Просвіті” відзначався Олекса Скоропада, керівник Дерманського хору, який виступав перед учасниками конференції поневоєних народів Східної Європи й Азії, що проходила в селі Бударж Здолбунівського району.

Із розпадом СРСР “Просвіту” у Дермані відновлює Микола Семерик. Активними діячами товариства стали Галина Ужвін, Галина Данильська, Федір Єфімчук, Дмитро Кравчук.

Від кінця 20-х і до кінця 90-х років естафета керівництва “Просвітою” передавалася всередині родини Кухарчуків. У 1999–2006 роках Василь Кухарчук був членом “Молодої Просвіти” Уїдців.

Сучасні організатори Здолбунівської “Просвіти” – Раїса Мацюк, Мирослав Блащук, Олег Матковський, Віталій Баталов, Микола Семерик, Олекса Поліщук, Ірина Гринюк.

Великим досягненням здолбунівських просвітян було видання газети “Дзвін”. Очолювали організацію Володимир Гершун та Жанна Місюра. Тепер – Зоя Вігень.

На початку 1920 року на Кореччині створили Межирицький осередок “Просвіти” (керівник – Василь Горохович).

Івану Підстригачу, обраному 1926 року до складу комісії “Просвіти” та громадського суду, вдалося розширити мережу шкіл на Кореччині. Діяли просвітянські осередки сіл Черниця, Устя, Головніця, Сторожів, Богданівка, Невірків, Стовпин, Застав’я, Городище, Дивень, Щечикин та містечко Корець.

Окремо слід сказати про межирицьку подвижницю Антоніну Горохович, родини Івана, Василя і Параскеви Підстригачів, життя яких було сповнене християнських і національних ідеалів.

Процес відновлення Корецької “Просвіти” розпочався зі створення наприкінці 1988 року на базі школи № 3 першого Товариства шанувальників української мови (до 1992 року голова – Ніна Дишак).

У різні періоди організацію очолювали Анатолій Івашук, Тетяна Радковська, із 2000 року – керівництво знову було довірено Ніні Дишак.

Костопільська “Просвіта” Діяльність осередку “Просвіти” на теренах села Золотин пов’язана з іменем вчителя Антона Олійника (1913 р.).

Першим керівником Костопільської “Просвіти” у 20-х роках був фельдшер Лаврентій Серветник.

У січні 1942 року головою Правління відновленого повітового товариства “Просвіта” обрали священника Романа Данилевича.

У 1924–1938 рр. значну просвітянську діяльність у Костополі проводило подружжя лікарів – Петро і Ганна Рошинські.

“Просвіта” на Костопільщині відродилася на початку 1989 року як Товариство шанувальників української мови та культури імені Т. Г. Шевченка на Костопільському хлібзаводі, яке організував і очолив Богдан Дідич. 20 лютого 1992 року було зареєстровано Костопільську “Просвіту”, яку очолив Святослав Праск, пізніше – Параскева Вибач.

Сьогодні активно працюють просвітяни сіл Лісопіль та Маша – родина Володимира Степанюка, Галина Потарейко, Марія Камінська, Марія Нитка, Галина Новак, Людмила Дубич, Олена Лесик, Ганна Мосійчук, Оксана Красновська, Тамара Салаган, Софія Савчук; “Золотинська “Просвіта” (Руслан Крук).

Останніми роками Костопільську “Просвіту” очолювали Віктор Кірсанов, Богдан Праск, Деонісій Шарапа.

Ініціаторами створення “Просвіти” на теренах Млинівщини були Тимофій Пушак і Тимофій Євгенюк.

Починаючи із 1921 року у багатьох селах, зокрема у Бокіймі, Смодрві, Ярославичах, діяли хати-читальні, гуртки, хорові колективи. Керували ними місцеві аматори, вчителі та священники, які пропагували учням книги українських письменників. За такі переконання були покарані та засуджені просвітителі М. Я. Кудак, О. Новак, М. Мельничук.

У 90-х дієвим ядром Млинівської “Просвіти” були активісти Ярослав Кущета, Галина Мазуркевич, Володимир Пасека,

Василь Семенюк, Євген Цимбалюк, Василь Столярчук.

Голоували Володимир Пойдун, Тетяна Столярчук, Ігор Кучер, Людмила Мартинова, тепер — Людмила Тимчаюк.

Острозьке районне об’єднання “Просвіта” одне з перших в області організувало просвітянський хор.

Відродження Острозької “Просвіти” пов’язане з Острозькою академією.

Очільниками були Валентина Шавронська, Марія Чубай, Анатолій Криловець.

Активні просвітяни: Надія Захарук, Володимир Озимковський, Інна Гвізда, Галина Коханюк, Богдан Денисюк, Олександр Мазур, Василь Криницький.

Нинішній очільник Острозької “Просвіти” Сергій Алексеєнко захищав кордони держави у зоні АТО.

У 1920—1939 рр. у **Радивиліві** осередком “Просвіти” керував Федір Бортник. Серед діячів-просвітян, які у славили Радивилівський край, — такі видатні постаті, як лікар Модест Левицький, лікар-хірург Петро Шепченко.

Просвітянські осередки діяли у селах Опарипси, Бугайівка, Хотин, Крупець. Ініціатори відновлення в районі — український краєзнавець, публіцист, педагог Максим Будько, поет Дмитро Суханов.

“Просвіту” на Радивилівщині у 1988—1989 роках відродив Дмитро Кравець. Його найближчими соратниками були Ярослав Францішевич, Микола Патрикеев, Олександр Герасимов (був поранений на Майдані у Києві 2014 року); пізніше очолювали Микола Мошкун, Ігор Киричук, Ольга Климчук, Василь Сова. Створено 22 осередки. Активно співпрацює з луганською “Просвітою” учитель і депутат сільської ради с. Пляшева Павло Гогой.

Тепер головою товариства у районі є Галина Гнатюк.

У **Рівненському районі** до II Світової війни вирізнялися своєю діяльністю просвітянські осередки в селах Омельяна, Олександрія, Оржів, Ставки, Колоденка.

Третій період відродження “Просвіти” розпочався зі створення у 1988 р. Товариства шанувальників української мови. Активним головою була Люба Левчук. 1996 року “Просвіту” очолила методист відділу освіти Людмила Наглюк. У раді працювали Василь Хільковець, Юрій Долганов, Віктор Тимчук, Неоніла Диб’як, Володимир Марцинківський, Віктор Верега, Василь Добридень. Заслужують на увагу сільські осередки під керівництвом Івана Торгуна, Гомона, В. Добриденька, Зої Лустюк, Бориса Ющука, Оксани Сичник.

Сучасною традицією стало щорічне відзначення свята української мови, культури та духовності у с. Пересопниця біля пам’ятника Пересопницькому Євангелію, спорудженому зусиллями Євгена Шморгуна.

При осередку “Просвіти” у Білій Криничі понад двадцять років тому створено шкільний вокальний ансамбль “Криниченька” (керівник — Анатолій Перенчук). Нині районне об’єднання очолює берегиня народного музею у Білій Криничі Катерина Новак.

У довоєнний період на **Рокитнівщині** діяли лише окремі осередки, про які мало що відомо.

Від грудня 1993 року до кінця 2010 року Рокитнівське районне об’єднання “Просвіта” очолювала Віра Вівчар. Діяла рада “Просвіти” у складі Марії Любиш, Лариси Шевчук, Жанни Горанської, Галини Вежичанін, Касинії Наумович, Ніни Гучок, Валентини Шерби, Галини Ониськевич. За цей час до лав об’єднання долучилося понад тисяча членів.

Із 2010 року “Просвіту” очолює Оксана Ярвісалова.

Марія Любиш, учитель Рокитнівської загальноосвітньої школи № 3, уклала книжку “Святе почуття патріотизму”, видала 8 посібників із літератури рідного краю, в яких досліджено творчість письменників Рівненщини Миколи Берези, Юрія Берези, Любові Пшеничної, Миколи Пшеничного, Миколи Тимчака, Євгена Шморгуна.

Ініціатором створення “Просвіти” у **Сарнах** у 30-ті роки був адвокат Іван Савчук. Навколо нього згуртувалося чимало прихильників української державності, шанувальників національної культури: інженери Михайло Бережнюк, Хижняк, працівник залізниці Прохор Шаламай, адвокат Борис Бабаєв, учителька Варвара Савчук.

За наполяганням “Просвіти” у церковне життя впроваджувалася рідна мова.

1937 року “Просвіта” припинила своє офіційне існування. Іван Савчук потрапив у польську тюрму.

Після нетривалого відновлення 1939 року почалися широкомасштабні репресії інтелігенції навесні 1940 року. У заслання потрапили члени “Просвіти” Іван Савчук, Володимир Черденченко, Микола Городнюк та інші.

Лише 1989 року Сарненська “Просвіта” відновила свою діяльність як Товариство шанувальників української мови імені Тараса Шевченка. Районну організацію, яка мала 22 осередки, очолила Раїса Болкуневич, 2005 року — Раїса Тишкевич, а з 2009-го — Людмила Лавор. Нині головою обрали Надію Свищевську, члена Національної спілки журналістів України.

Сучасний період діяльності обласної “Просвіти”

Нині просвітяни продовжують та примножують традиції просвітянського руху. Організують творчі зустрічі з відомими громадськими діячами, письменниками, українськими вченими.

Значну частину просвітянської діяльності займає висвітлення та пошанування героїчного минулого і сьогодення українського народу.

Просвітяни, спільно з органами влади, обласним краєзнавчим та районними музеями, обласною науковою універсальною та іншими бібліотеками міста та області, обласними організаціями Національних спілок краєзнавців та письменників України, щорічно проводять традиційні просвітянські заходи, приурочені до визначних дат історії нашого краю та держави. Серед таких пам’ятних для українців дат — День Соборності України, День Державного Прапора України, День Конституції України, День Героїв Небесної Сотні, День матері, День Хрещення Київської

Русі, День Гідності і Свободи, День пам’яті жертв політичних репресій, День пам’яті жертв голодоморів; річниця бою під Крутами, битв під Гурбами, під Берестечком, річниця масових розстрілів в’язнів рівненської тюрми поблизу села Видумка, річниця Української революції 1917—1921 років та інші.

Проводять заходи, присвячені утворенню УПА, пам’яті провідника ОУН Степана Бандери, художника-графіка Ніла Хасевича, письменника Уласа Самчука, засновника УПА “Поліська Січ” Тараса Бульби-Боровця, командира “УПА-Північ” Кліма Савура (Дмитра Клячківського), Євгена Коновальця, В’ячеслава Чорновола та інших борців за незалежність України у ХХ столітті.

Яскравою і вкрай необхідною сторінкою діяльності “Просвіти” є робота з національно-патріотичного становлення, духовно-морального формування учнівської та студентської молоді.

Традиційно до Дня української писемності та мови відбувається Обласний літературний конкурс “Перло многоцінне”, твори переможців якого публікуються в альманасі “Проріст”. У співпраці з органами управління освіти та культури проводяться обласні конкурси “Кобзарева струна не вмирає”; “Живи, Кобзарю, в пам’яті людській”; “Об’єднаймося ж, брати мої...” та інші.

До 150-річчя з часу першого публічного виконання гімну та 200-річчя від дня народження Михайла Вербицького вперше проведено обласний конкурс на краще виконання Державного

Гімну України, в якому взяло участь понад три тисячі учнів.

Упродовж усієї історії “Просвіта” опікувалася вихованням здорового покоління українців. Майже 90% дітей мають відхилення у здоров’ї, зросла кількість неповнолітніх, які вживають наркотики, палять, п’ють. З метою профілактики згубних звичок серед учнівської та студентської молоді спільно з громадською організацією “Інститут української національної ідеї” провели цикл заходів, серед яких — документальний фільм “Чорно-біле кіно” та Всеукраїнський конкурс відеороликів з одноіменною назвою. Ці матеріали розповсюджені в усі 20 тисяч закладів освіти України.

Рівненські просвітяни були активними учасниками антиурядових протестів як реакції на рішення тодішньої влади про припинення процесу підготовки до підписання Угоди про асоціацію між Україною та Євросоюзом.

Багато з них стали на захист країни після анексії Криму та окупації східних земель.

Просвітяни проводять роз’яснювальну роботу стосовно сутності російсько-українських військових конфліктів, організують зустрічі з істориками-науковцями, краєзнавцями, громадськими діячами, воїнами АТО.

Надають посильну матеріальну допомогу військовим, пораненим, родинам загиблих під час АТО, зокрема обмундируванням, одягом, взуттям, продуктами, медикаментами.

Надто важко сприймати чергові повідомлення про загибель наших побратимів на підступній

гібридній російсько-українській війні.

*І жах, і кров, і смерть, і відчай,
І клекіт хижої орди,
Маленький сірий чоловічок
Накоїв чорної біді.
Це звір огидної породи,
Лох-Несс холодної Неві.
Куди ж ви дивитесь, народи?!
Сьогодні ми, а завтра — ви.*

Ліна Костенко

Делегація просвітян Рівненщини на Х з’їзді “Просвіти” рішуче виступила за негайне ухвалення закону України “Про державну мову”, що одностайно схвалив 3 з’їзд.

На довгому шляху Рівненської “Просвіти” зроблено чимало, однак просвітянська діяльність ніколи не була достатньою. На результат можна сподіватися, коли кожен на своєму місці — просвітянин, науковець чи пересічний українець — покладе у загальну скарбницю спільних напрацювань бодай краплинку власного внеску, видобутого з глибин свого досвіду, тяжкої праці, страждань чи благополуччя.

Сьогодні це реально, адже український народ дедалі міцніше стоїть на нашій, на своїй землі. Тримає її, цю землю, і сам тримається за неї, як за останню надію. Вірю, що втримається, бо ж — українець. І втримає її, бо — своя, українська земля, бо наша самоідентичність, самодостатність, державність укорінені в написанні Кам’яної могили, трипільських містах, скіфських курганах, київських Золотих воротах, Запорізькій Січі.

Слава Україні!

У Рівному вшанували Бориса Тена

Інна НАГОРНА, завідувач Літературного музею Уласа Самчука в Рівному

Борис Тен (Микола Васильович Хомичевський) народився 9 грудня 1897 року в селі Дермань Здолбунівського району на Рівненщині. Батько — священик, мати — вчителька. Навчався у Дерманській школі, Клеванському духовному училищі, Волинському інституті народної освіти в Житомирі, Московському музично-педагогічному інституті. Вчителював, працював на музичній, театральній та музично-педагогічній роботі, був священником, настоятелем Софійського собору в Києві, настоятелем церкви Петра і Павла на Подолі в Києві, викладачем латинської мови в Житомирському інституті іноземних мов та педінституті. Учасник Другої світової війни. 1929 року енкаведисти заарештували і засудили його до десяти років ув’язнення в сталінських концтаборах. Вина — належність до Української Автокефальної Православної Церкви. Згодом був ще й в’язнем гітлерівських концтаборів.

Із 1946 року постійно проживав у Житомирі. Помер 12 березня 1983 року.

Автор збірки сонетів “Зоряні сади” (1970), перекладів творів Гомера, Арістофана, Арістотеля, Есхіла, Шіллера, Міцкевича, Гете, Пушкіна, Шекспіра та багатьох інших класиків світової літератури. Лауреат премії імені Максима Рильського, член Спілки письменників України з 1957 року.

У Літературному музеї Уласа Самчука в Рівному запалили Свічу пам’яті приурочену талановитому письменнику-перекладачу Борису Тену з нагоди 120-ї річниці від дня його народження.

У Дермані на будинку, де народився письменник, встановлено меморіальну дошку. Іменем Бориса Тена названо Рівненську обласну літературно-мистецьку премію, вулиці в Рівному, Острозі, Дубні, Здолбуніві.

Під час заходу презентували повість-есе про Бориса Тена першого лауреата Рівненської обласної літературно-мистецької премії імені Бориса Тена мислителя Миколи Пшеничного. Думками про життя та творчість Бориса Тена поділилися доктор філологічних наук, професор Ірина Захарчук, голова Рівненської обласної організації НСПУ Ірина Баковецька, письменниця

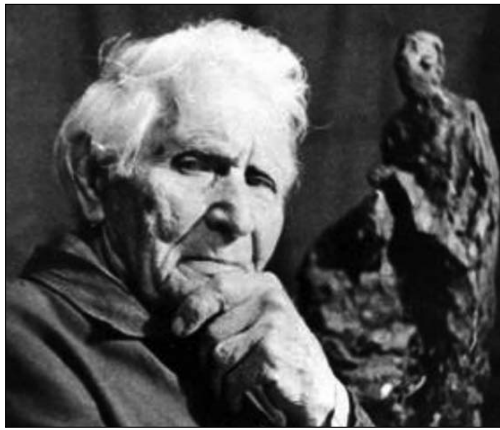
Вікторія Климентовська, художник Віктор Гвоздинський, просвітянин Петро Давидюк, директор Рівненського краєзнавчого музею Олександр Булига. Талановита рівненська поетеса Лідія Гольонко під гітару чарувала присутніх власними піснями.

На вшанування знаменитого земляка до музею завітали разом зі своєю вчителькою української мови та літератури учні Кустинської ЗОШ Здолбунівського району. Саме в їхньому селі колись служив священником батько Бориса Тена. Діти читали сонети Бориса Тена та власні твори про письменника.

Виповнилося 130 років від дня народження Івана Кавалерідзе

О. О. ЮНІН,
директор Музею-майстерні
І. П. Кавалерідзе

Ця скульптурна композиція давно вже стала візитівкою та окрасою столиці України. Туристи, гості міста і кияни, прямуючи до Михайлівського Золотоверхого собору, прогулюючись Михайлівською площею, обов'язково зупиняються, щоб сфотографуватися на тлі або просто помилуватися пам'ятником княгині Ользі, святому апостолу Андрієві Первозваному та просвітителю Кирилові й Мефодію.

Скульптор

Однак не всі знають історію скульптурної композиції і нелегкий творчий шлях автора цього прекрасного творіння — Івана Кавалерідзе. Уже минуло понад 100 років відтоді, як він разом із однодумцями-скульпторами розпочав роботу зі створення цієї композиції. Над центральною скульптурою княгині Ольги й бічними — просвітителів Кирила та Мефодія працював Кавалерідзе разом із Валеріаном Риковим. А постать апостола Андрія стала творінням рук його однокурсника з Київського художнього училища Петра Сниткіна. Пам'ятник тоді встановили з бетону. Його відкриття відбулося 4 вересня 1911 року. Було воно досить скромним, оскільки в одній із лікарень Києва після замаху помирав тодішній голова ради міністрів статс-секретар Петро Столипін.

Пам'ятник простояв недовго — 1919 року статую княгині Ольги скинули з п'єдесталу, розкололи навпіл і закопали. А потім нова більшовицька влада демонтувала статую апостолів і просвітителів і на місці скульптурної композиції посадили сквер. Лише за часів незалежної України про пам'ятник згадали. Наприкінці травня 1994 року в День слова в'янської писемності і культури на Михайлівській площі в Києві виставили для публічного огляду зменшений макет і фотографії пам'ятника княгині Ользі. 1996 року під час проведення розкопок знайшли частини розбитої скульптури княгині Ольги. Старий монумент скріпили й поставили в парку скульптур Івана Кавалерідзе на Андріївському узвозі. Відновити пам'ятник вирішили у білому мармурі, для постаменту обрали рожевий граніт. Монументальний ансамбль, присвячений княгині Ользі, першій жінці — главі держави в історії України, урочисто відкрили 25 травня 1996 року в День Києва. Реконструкцію здійснили скульптори Віталій Сівко, Микола Білик і Віталій Шишов.

Однак скульптурний ансамбль на Михайлівській площі не єдиний у творчому доробку скульптора. Нині важко уявити київський Поділ без пам'ятника українському просвітителю-гуманісту, філософу, поетові й педагогу Григорієві Сковороді, створений Іваном Кавалерідзе і відкритий 40 років тому. Серед творів скульптора — пам'ятники Великому Кобзареві в Полтаві й Сумах, ще один пам'ятник Григорієві Сковороді в Лохвиці, Богданові Хмельницькому в Чернігові (спільно з Галиною Петрасевич) та інші. Однак скульптура була лише однією з граней щедро обдарованого природою митця. Не менш помітний слід залишив він і в українському кіно.

Кіномитець

2002 року на стіні знімального павільйону кіностудії імені Олександра Довженка встановили меморіальну дошку з написом: “Осново-

положник українського історичного кіно Іван Кавалерідзе працював тут у 1934—1941 та 1957—1961 рр.”. Реалізувавши себе у скульптурі, Іван Кавалерідзе вирішив спробувати свої сили в кіно. І не просто спробувати: створені ним кінострічки стали справжнім відкриттям українського кінематографа. Звичайно, працювати у сталінські часи в жанрі історичного кіно було непросто, а інколи смертельно небезпечно. Фільми “Злива”, який не зберігся, “Штурмові ночі”, “Колівищина” стали помітною подією в історії українського кіно.

Але начебто вдалий період у кінотворчості закінчився після того, як 1935 року світ побачила кінострічка “Прометей”. Вона неприховано йшла врозрід із поглядами на історію більшовицької влади. За вказівкою Сталіна газета комуністів “Правда” у редакційній статті піддала фільм нищівній критиці. Статтю чотири дні обговорювали в колі творчих працівників Київської кіностудії (нині імені Довженка). Це був початок кампанії боротьби з “антиісторизмом” робіт Івана Кавалерідзе. Йому фактично заборонили знімати фільми на історичну тему, яка була головним покликанням українського митця.

Але відлучений від історичного екрана, Кавалерідзе у 1936—1937 роках створив перші українські кіноопери: “Наталка Полтавка” та “Запорожець за Дунаєм”. Екранізація “Наталки Полтавки” відкрила новий жанр у вітчизняному кіномистецтві. Стріч-

ку з триумфом демонстрували у США, зокрема у Нью-Йорку показ шов у переповнених залах протягом трьох тижнів. Повернувшись до історичної теми митець зміг лише 1941 року, коли домігся початку зйомок фільму “Олеся Довбуш”. Для цього разом зі знімальною групою вирушив у Карпати, де його застала війна. Задумане втілити не вдалось, а шлях додому тривав кілька місяців, і лише дивом він залишився живим.

В окупованому Києві він не тривалий час керував відділом культури Київської міської управи — допомагав виживати представникам місцевої інтелігенції. Зокрема врятував кінооператора Володимира Войтенка, який пізніше зняв фільм Леоніда Бикова “В бій ідуть лише “старі”. Але тодішня влада не простила Іванові Петровичу перебування під окупацією — кіностудія виселила його зі службової квартири. І лише завдяки театральній актрисі Любові Гаккебуш, яка прихистила його, митець не опинився на вулиці. А в кіно повернувся тільки через 20 років після виходу його останньої стрічки і створив фільми “Григорій Сковорода” та “Повія” з Олександром Гаєм та Людмилою Гурченко в головних ролях.

Загалом за 70 років активної творчості Іван Кавалерідзе став автором майже 20 пам'ятників, сотні станкових робіт, зняв 10 кінофільмів, поставив 10 театральних п'єс, написав книжку спогадів і пішов із життя, залишивши десятки нереалізованих проєктів. Про всі ці події з життя багатогранного і надзвичайно талановитого митця, його творчу спадщи-

ну можна дізнатися зі спогадів сучасників, побувавши в музеї-майстерні його імені, що розташована у Києві на Андріївському узвозі. Проте нещодавно відкрилася ще одна грань життя Івана Кавалерідзе, про яку раніше широкий загал навіть не здогадувався.

Патріот

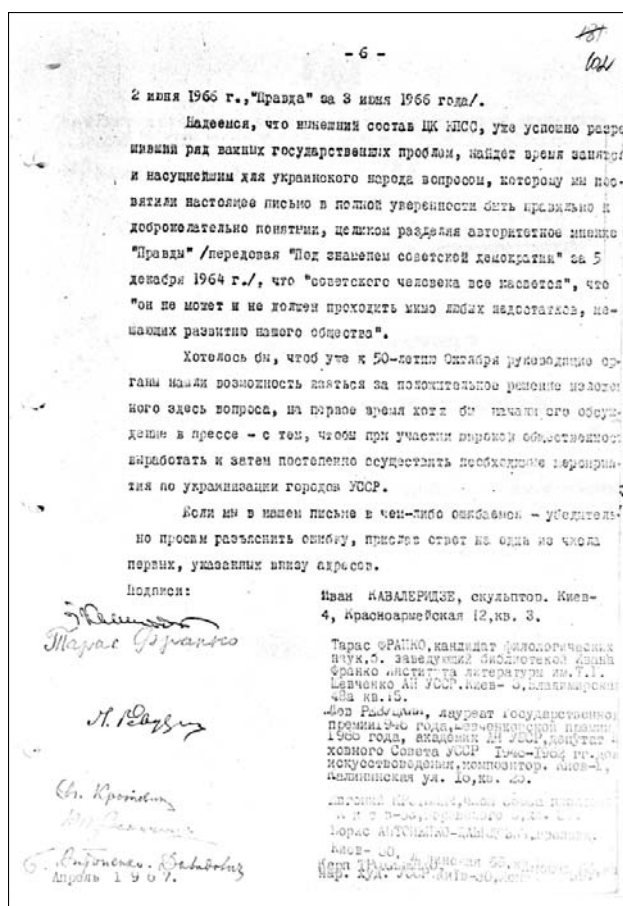
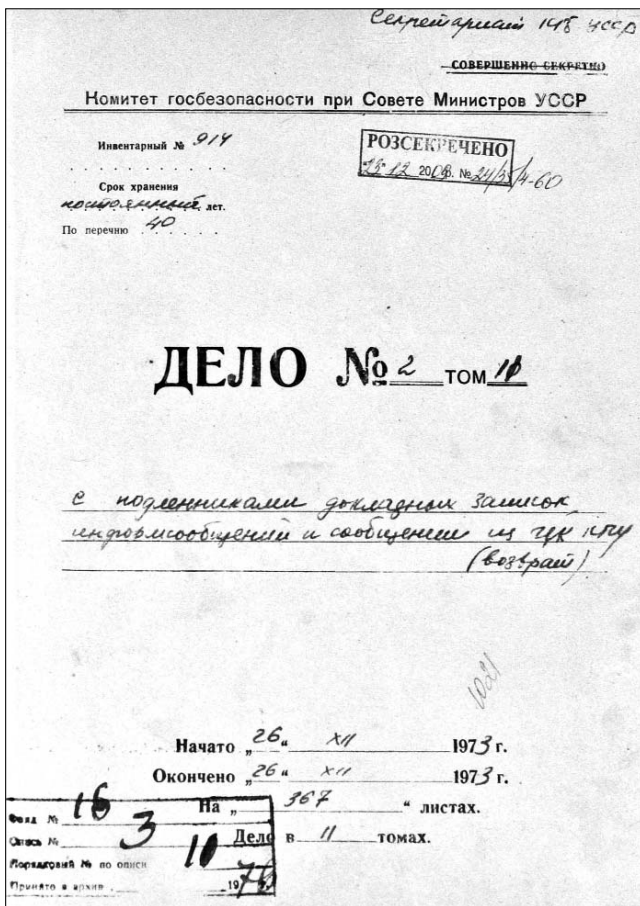
У передмові до книжки “Іван Кавалерідзе: життя і творчість”, яка побачила світ 10 років тому, її автори писали: “До багатогранних грандіозних особистостей належить і видатний син українського народу — людина, скульптор, художник, кіномитець, який не був прочитаний своїми сучасниками, та й зараз не прочитаний ні своїми послідовниками, ні значною кількістю дослідників, — Іван Петрович Кавалерідзе. І це справді так. Буквально нещодавно провідний науковий співробітник музею-майстерні імені І. П. Кавалерідзе Олександр Логвин в архівах колишнього КДБ знайшов документи, які свідчать, що Кавалерідзе був не лише талановитим митцем, а й справжнім сином українського народу, патріотом, захисником української мови і культури в часи тоталітарного комуністичного режиму.

У довідці під грифом “цілком таємно”, яку підготували співробітники українського КДБ для першого секретаря ЦК КПУ Шербицького, тодішній керівник цієї організації Віталій Федорчук зокрема вказував: “За оперативними даними, Кавалерідзе до Вітчизняної війни серед свого оточення проявляв антирадянські націоналістичні настрої. Підтримував зв'язок з українськими націоналістами Багазієм,

Савчуком та іншими. Після арештів українських націоналістів, проведених окупантами, від роботи в міськуправі Кавалерідзе відійшов. У післявоєнні роки з боку Кавалерідзе були окремі факти висловлювань націоналістичного характеру. У квітні 1967 року Кавалерідзе підписав лист на адресу Політбюро ЦК КПРС, в якому авторі намагалися довести наявність русифікації України. Окрім Кавалерідзе, його підписали Тарас Франко, кандидат філологічних наук; Лев Ревуцький, композитор; Євген Кротевич, письменник; Борис Антоненко-Давидович, прозаїк; Карло Трохименко, художник (пунктуацію збережено). Потім вказаний лист з оригіналами підписів вищеперахованих осіб 23 липня 1963 року було вилучено при митному огляді на ст. Вадул-Сирет у канадської туристки Стиранки Христини, яка намагалася вивезти його за кордон”.

У самому листі, адресованому керівництву комуністів тодішнього Союзу, його автори наголосували: “У містах нашої республіки українська мова невинно витісняється російською — в державних закладах, на підприємствах, видавництвах науково-технічної літератури, кіно, на радіо і телебаченні, в дитячих садках і школах, професійно-технічних училищах, в спеціальних вищих і середніх навчальних закладах”. І на підтвердження українським митцям наводили дані: “Навіть у столиці України Києві у 1965—1966 навчальному році з 207 загальноосвітніх шкіл українських було всього 57 (50 з них — так звані змішані, які мають паралельні класи з українською і російською мовою навчання, а російських 150 (одна з них змішана). Із загальної кількості учнів 166 411 у російських школах вчиться 128 112, тобто 77%. В українських — всього 33 299. При цьому значна частина останніх вчиться у паралельних російських класах. Ще більш красномовний показник і в інших промислових містах УРСР. Наприклад, у Донецьку на сьогодні залишилася всього одна українська школа. Українська мова у великих і багатьох середніх містах республіки стала рідкістю, вони майже повністю русифіковані... Міста України стали справжніми цехами русифікації українського населення, яке прибуває сюди з сіл для роботи і навчання... Якщо до цього додати переселення українців на схід, а росіян в Україну, то перспективи розвитку української мови, а отже, і нашої будуть вкрай несприятливими, адже “без мови рідної... й народу нашого нема”, — писав у вірші “Юнакові” славний український поет Володимир Сосюра. Тому перед обличчям реальної загрози існуванню нації ми не можемо і не маємо права мовчати”.

Нагадаю, цей лист написано 50 років тому, але актуальності він не втрачає й нині. А Кавалерідзе, поставивши першим свій підпис під ним, переконливо засвідчив, що справжній митець обов'язково має бути патріотом свого народу.

Співець Закарпатської Гуцульщини

Відомому закарпатському просвітянину Василю Піпашу-Косівському — 95!

Олександр МАСЛЯНИК,
заслужений журналіст України, лауреат
Міжнародної літературної премії ім. Ірини
Вільде та премії ім. В. Чорновола

Кожен ювілейний спіч за давно усталеною традицією мав би містити згадку про першу зустріч з соленізатом. Скажу відверто — не пам’ятаю, оскільки мав тоді всього кілька місяців, і “познайомив” нас мій батько — закарпатський журналіст Іван Масляник, який тривалий час працював з Василем Піпашем-Косівським у тячівській та рахівській районних газетах. Їхні долі-біографії тісно переплетені — обидва сповна відчували на собі “принади” кількох окупаційних режимів, служили в гортівській армії і втекли на бік червоної, неодноразово були пресовані райкомівськими партприслужниками.

Як і Піпаш-Косівський, батько теж досліджував Закарпатську Гуцульщину, пішки обійшов усі полонини Рахівщини, був знайомий з бокорашами, вівчарями, лісорубами. У нашій хаті неодноразово гостювали майбутні класики української закарпатської літератури Іван Чендей, Михайло Томчаний, Андрій Патрус-Карпатський. Любив спілкування з простими людьми, захищав горян від сваволі можновладців, чим викликав їхню невдоволеність і переслідування. Своїм сином інфікував любов до України і внутрішній опортунізм та несприйняття тодішньої брехливої комуністичної ідеології. У лемківсько-верховинській родині з пошанівком ставилися до гуцульських традицій, ба більше — ті традиції стали родинними.

Василь та Юлія Піпаші у національно свідомому дусі виховали своїх дітей — доньку Наталку і сина Володимира — нині знаного історика, який нещодавно потішив загал ґрунтовною розвідкою “Закарпатська Гуцульщина”.

З простої гуцульської родини походить Василь Піпаш-Косівський. Його мала батьківщина — мальовниче високогірне село Косівська Поляна (звідси й додаток до прізвища — Косівський) на Рахівщині, яка у роки визвольних змагань нашого віку була П’ємонтом Українства в Карпатах, своєрідним центром боротьби за нашу незалежність, за українську державність.

Гуцульщина — саме вона стала його найбільшою любов’ю і покликанням... Невеликий мальовничий куточок, розташований у предковичних Карпатах, покритий зеленими лісами, оповитий білими туманами-гунями, мов писанка в лоні просторі України. Край смарагдових лісів, що

Масштаб особистості визначають не прожиті літа, а її діяння. Біблійне “за справами їхніми пізнаєтє їх” дає чіткий код до розуміння сутності кожної людини і творить багатовимірну матрицю, на котру й накладається успіхом позначене чи намарно прожите життя.

Одним побіжним позиром не досягнути масштабність діянь многотрудних знаного фольклориста, поета-коломийка, просвітянина Василя Піпаша-Косівського. Цей завзятий гуцул на довгому життєвому шляху-крутозламі жодного разу не спіткнувся, не впав під, здавалося б, непосильною ношею, що її добровільно взяв на свої плечі, бо властиво на таких, як він, і тримається українська справа.

навівають спокій і тишу, зцілюють п’янкими ароматами, край дзвінких потічків і стрімких рік, що виблискують, немов коштовні перли. А найперш — привітні люди, які живуть у гармонії з довкіллям споконвіку і донині будують, творять життя в усій його красі, зберігають свої самобутні звичаї, традиції, обряди, культуру.

Життєпис: Народився Василь Піпаш 17 грудня 1922 року, дитинство та юність сільського хлопця минули на тлі чарівної гірської природи серед гордих, працьовитих і вільнолюбних гуцулів. Це вони прищепили йому велику любов до рідної землі, свого народу, його мови й культури. Початкову освіту здобув у рідному селі, горожанську школу закінчив у Великому Бичкові, а гімназію о. Василіяна — в Ужгороді. Пластун. Ще в юнацькі роки захопився збиранням фольклорних та етнографічних матеріалів, записував народні пісні, перекази тощо. Під впливом то веселої й жартівливої, то сумної й бунтівливої гуцульської пісні-коломийки юнак і сам почав писати вірші та оповідання. З 1936 року свої вірші, оповідання й перекази та фольклорно-етнографічні матеріали друкує в часописі О. Маркуша “Наш рідний край”, а в роки окупації — у “Літературній неділі”, “Руській молодіжці” та “Благовіснику”. 1941 року в Тячеві надрукував “Збірничок гуцульських коломийок”, а 1942 року — збірочку оповідань для молоді “Дві зірки...” В роки окупації українська мова в Закарпатті була заборонена, мадяри насаджували своєрідний суржик — “угро-руський язик”. Учасник тих подій Василь Марко (В. Маркус) у своїх “Споминах” стверджує, що “поява збірки оповідань В. Піпаша “Дві зірки...” стала подією в Закарпатті, бо то була це “одна проба публічного вияву української літератури в Закарпатті в 1940-х рр.” і вона “якось піднесла українську інтелігенцію, а зокрема молоді, й сповнила її новими надіями”, вірою в невмирущість українського слова.

Еволюція світоглядних поглядів Василя Піпаша-Косівського, як і кожної мислячої

людини, тривала кілька десятиліть, він плавно переходить від спонтанно рефлексуючої до професійно спрямованої творчості.

Ювіляр сповна виконав високе покликання сіяти на Закарпатській Гуцульщині зерна любові до всього українського й услід за нашим Пророком своє слово поставив в обороні рідної мови. Як і нині діючий голова Рахівського районного об’єднання Всеукраїнського товариства “Просвіта” імені Тараса Шевченка, багатолітній очільник міського осередку Народного Руху не втомлюється мобілізувати краян на захист маминої співанки і прабатьківської віри. Разом із сином — відомим істориком Володимиром Піпашем — досліджує історію Гуцульської республіки та Карпатської України.

Власне етнологія, фольклористика, коломийкознавство, суспільно-політична діяльність на зорі відновлення української державності виокремили Василя Піпаша-Косівського, поставили його у першу шеренгу закарпатських просвітяників, провідників. Залишимо літературознавцям творчі дискусії навколо поетичного доробку рахівського журналіста й літератора — громадськості цікавіша й ближча його політична діяльність як рухівця, лідера місцевої “Просвіти”, гуцула-патріота, який прагнув повернути історичну правду, вирвати Срібну Землю зі смертельних обіймів сепаратистського спрута і услід за Духновичем (“оставте свій глибокий сон”) взявся будити земляків з летаргії безпам’ятства.

Життєпис: Як фольклорист, В. Піпаш-Косівський невтомно збирає й систематизує народно-пісенний матеріал. У 1962—1964 роках у видавництві “Карпати” в Ужгороді під назвою “Трембіта” він опублікував збірку коломийок, записаних у різних селах дорогої його серцю Рахівщини. Написані й літературно записані Піпашем-Косівським коломийки розміщені також у книжці “Коломийки” (Київ, 1969) та в збірниках “Пісні Карпат” (1972), “Співанки-хронічки” (1972), “Від пиття — нема життя” (1987), народні

пісні — у збірнику “Наймитські та заробітчанські пісні” (1975), легенди — у книжках “Легенди Карпат” і “Ходили опришки”, а народні жарти — у книжках “Сміховинки” та “Добрідень, сусіде”. В його особі гуцульська пісня-коломийка має видатного збирача і популяризатора. Перша збірка власних віршів з’явилася лише 1973 року, коли видавництво “Карпати” випустило в Ужгороді невеличку книжечку Піпаша-Косівського під назвою “Сінокіс”, а у 1998-му — “Заспів з полонин”. Не претендуючи на винятковість, поет-коломийка у своїх віршах розповідає читачам про життя і красу Рахівщини, про прожите й пережите.

Василь Піпаш-Косівський невтомно й послідовно прагне розбудити краян із небезпечної дрімоти, розвінчує політичне русинство. Навіть “поза межами можливого” (за І. Франком) інтелектуальні еліти мусять подесятерити сили, щоб утримати державну незалежність. Він на сторожі рідного краю поставив Слово, добує з глибин власного сумління, зі широго серця українського патріота.

Його книги проєктують у будучність тисячолітню історію боротьби за рідну мову і державу, у широких лавах її захисників без права на демобілізацію ось уже вісім десятиліть перебуває патріот-українець Василь Піпаш-Косівський. У святочному очікуванні Різдва Христового й нового 2018 року зустрів 95-ліття глибокої душі людина — Василь Піпаш-Косівський, знаний просвітянин, літератор, етнолог і краєзнавець, сумлінний слуга у храмі Слова.

З роси і води, щирий друже-Просвітянине, многа літ!

Рахів—Львів

Очільник «Просвіти» на Полтавщині став лауреатом обласної єпархіальної премії імені Паїсія Величковського

Доброю традицією Полтавської єпархії УПЦ КП стала організація щорічних візитів до Полтави Патріарха Київського і всієї Руси-України Філарета якраз у День пам’яті преподобного Паїсія Величковського.

За участю Патріарха у Полтавському обласному академічному музично-драматичному театрі ім. М. В. Гоголя відбулися урочиста академія й церемонія нагородження цьогорічних лауреатів єпархіальної премії імені преподобного Паїсія Величковського.

За письменницьку та просвітянську діяльність у номінації “Література” Філарет нагородив голову Полтавського ОО ВУТ “Просвіта” ім. Т. Шевченка, дисидента-шістдесятника, депутата ВР чотирьох скликань Миколу Кульчинського. У часи

СССР його заарештували і звинуватили у розповсюдженні літератури самвидаву. Кульчинського звинуватили за ч. 1 ст. 62 Карного Кодексу УРСР “проведення антирадянської агітації та пропаганди”. Окупаційній владі не сподобалося, що поширював недозволені листи української інтелігенції на захист роману “Собор” Олеся Гончара, передруковував українську літературу самвидаву авторства шістдесятників, українських політв’язнів комуністичного режиму та був серед авторів “Листа творчої молоді Дніпропетровська”, де заздужувалася політика зросійщення українців. Винним у скоєнні злочину себе не визнав. Тож 1970 року засудили на два з половиною роки ув’язнення у таборі загального режиму. Микола Кульчинський є автором поетичної книги “Загратоване світло” та прозових творів у всеукраїнському літературному журналі “Кур’єр Кривбасу”, співавтором книги “Поети Полтавської “Просвіти” та автором передмови, упорядником і видавцем низки літературних та історичних творів із серії

“Просвітянська книгозбірня”.

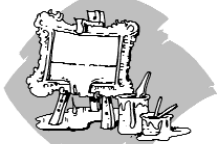
За вагомий внесок у відродження храмів міста Полтави в номінації “Духовне відродження” премію отримав художник-іконописець Петро Гуменюк. У номінації “Мистецтво” цьогоріч два лауреати. Так, за створення графічних робіт за тематикою “Духовна Полтавщина” премію отримав художник-графік Микола Грибан. Іще одна премія в цій номінації була вручена творчому колективу телевізійної документальної стрічки “Повстала із небуття”, присвяченої 20-річчю відродження храму Різдва Богородиці у с. Горбанівці. А це автор і режисер Аліна Кваша, продюсер і редактор Алла Гусак, оператор Микола Янко, монтажери Тетяна Даценко та Наталія Черниш — Полтавська регіональна дирекція “Лтава” НСТУ. За волонтерську діяльність та благодійність у номінації “Громадська діяльність” нагороджений засновник мережі магазинів “Аврора” Тарас Панасенко.

Урочистий вечір завершився виступом Народної академічної хорової капели “Почайна” Національного університету “Киє-

во-Могиланська академія” під орудою народного артиста України О. Жигуна.

У Свято-Успенському кафедральному соборі відбулася урочиста Літургія, яку очолив Патріарх Філарет у співслужінні єпископату УПЦ. Для відзначення пам’ятного дня до Полтави прибули архієпископи багатьох єпархій не лише України, а й з-за кордону. Так, участь в урочистостях брав архієпископ Білгородський і Обоянський Юсаф (Шибяев), що приїхав із Росії. Патріарх Філарет вручив церковні відзнаки (ордени та патріарші грамоти) благодійникам Свято-Успенського кафедрального собору та медалі “За жертвність і любов до України” десятком служителям Полтавської єпархії — капеланам і волонтерам, які під час російсько-української війни виконували душпастирську опіку над військовослужбовцями Збройних Сил та Національної Гвардії України.

За матеріалами інтернет-джерел підготував прес-центр Полтавського ОО ВУТ “Просвіта”

Едуард ОВЧАРЕНКО
Фото автора

Зодчі Всесвіту

У Національному культурно-мистецькому та музейному комплексі “Мистецький арсенал” працює виставка “Бойчукізм. Проект “Великого стилю”. Куратори проекту Ольга Мельник, Вікторія Величко та Ігор Оксаметний.

За словами кураторів, це проект про мрійників, які захотіли змінити світ. Це проект про реформаторів мистецтва, які відмовилися від традиційного формату. Це проект про творців утопії, які самі стали її жертвами...

Назва стилю “бойчукізм” пов’язана з іменем художника Михайла Бойчука, який 1910 року здивував Париж, виставивши свої твори в “Салоні незалежних”. Темпера замість олії, колективна творчість замість індивідуальної, повернення до історичної спадщини замість її заперечення, сконденсованість художньої форми замість реалістичного відтворення.

У Київському художньому інституті в 1920-ті роки послідовники Бойчука утворили середньовічний цех, де спільним був процес творення — від виготовлення фарб і пензликів до закінчених творів. Вони називали себе “зодчими Всесвіту”, які творять великий національний стиль.

Певною мірою бойчукізм став остан-

ньою спробою здійснити великий національний стиль в Україні. Його засновник Михайло Бойчук спроектував цілісну естетичну модель, яка відображала сутність тогочасної епохи. А вже після Першої світової війни на руїнах імперії поставали молоді політичні нації. Вони завзято бралися розбудувати нові держави і розвивати власну культуру. Не випадково дивовижною є близькість між творами бойчукістів та мексиканських муралістів, народжена схожими історичними обставинами. Українські інтелектуали, які своєю просвітницькою діяльністю підготували ґрунт для постановки Української Народної Республіки, підтримали Бойчука вже на початку його кар’єри. Попри політичну поразку, надалі вони скористалися з офіційно проголошеного Російською компартією “курсу коренізації”. Так бойчукісти долучилися до розбудови української культури 1920-х років та взяли участь у більшовицькому соціальному експерименті. Цей вибір став відносною сатисфакцією за політичну незалежність, що не здійснилася.

“Проектування стилю” тривало впродовж майже десяти років — від паризького “Renovation Byzantine” до школи українського монументалізму, започаткованої у грудні 1917 року разом з Українською державною академією мистецтв. Згуртовані довкола Михайла Бойчука, його учні вірили у велику силу монументалізму, що мав втілити спроектовану ідеальну модель гармонійного життя. У 1920-ті роки

бойчукісти посідали провідні позиції в мистецькому середовищі України. Вони розвивали власні школи: Софія Налепинська-Бойчук та Іван Падалка — графічну, Василь Седляр, Оксана Павленко та Сергій Колос — виробничого дизайну, Григорій Комар — монументального розпису.

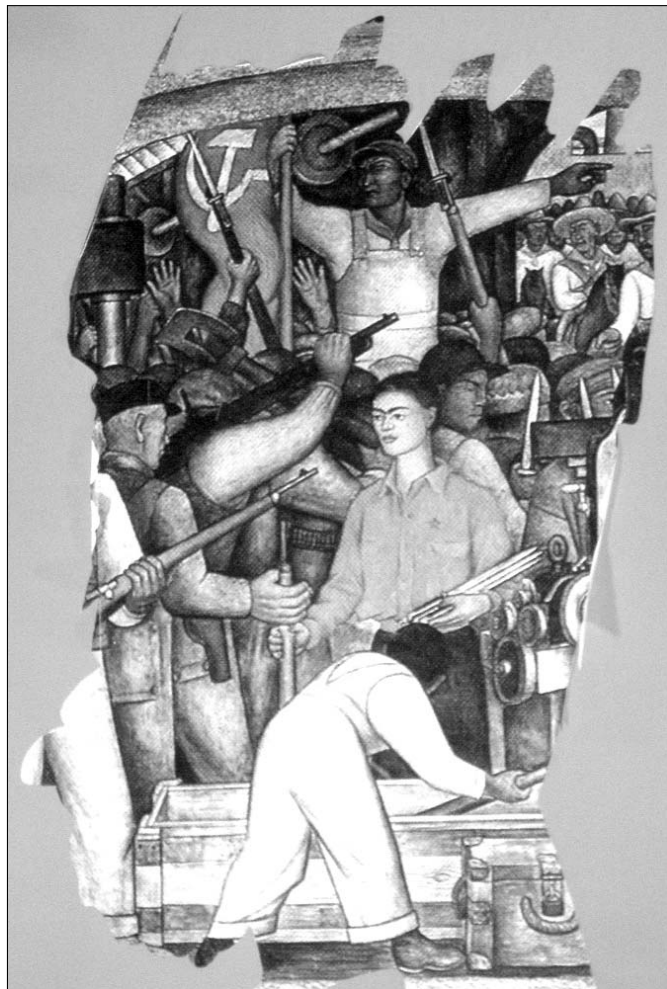
Водночас амбіції щодо втілення “великого стилю” мали представники більшості авангардних напрямів. На відміну від них бойчукісти вдалися до синтезу мистецької спадщини та оновленої художньої форми. Вони творили авангардне мистецтво, ніби обернене до минулого, проте сповнене новими сенсами. Хлібороб при праці, жінки біля яблуні — повсякденність українського села бойчукісти перетворили на сакральне дійство. Але вже на межі 1920-х і 1930-х років офіційна пропаганда перетворила українське село на синонім буржуазно-куркульської стихії, а мова бойчукізму почала дедалі більше дратувати владу. Більшовицькі ідеологи швидко поклали край різноманітним формальним пошукам та запровадили власний “великий стиль” на засадах методу соціалістичного реалізму. За “великим стилем” прямував великий терор, а відродження української культури перетворилося на розстріляне.

Монументальні твори бойчукістів знищували навздогін за авторами. Дотепер зі спадщини проєктованого ними “великого стилю” вціліли лише окремі ескізи або камерні роботи. Навіть політична реабілітація художників 1958 року не дала підстав переглянути ставлення до бойчукізму. Перша велика ретроспективна виставка творів бойчукістів, підготовлена Оленою Ріпко, відбулася лише 1990 року. Сьогодні, через 27 років, ми знову повертаємося до бойчукізму, аби розглянути його як цілісний феномен на тлі тогочасних історичних обставин і мистецьких прагнень. Аби через його пізнання наблизитися до усвідомлення самодостатності українського мистецтва, аби не сприймати власну історію винятково через призму страждань, аби нарешті позбутися постколоніального комплексу меншовартості, який сто років тому намагалися подолати бойчукісти. Над створенням цієї виставки працювала велика команда — мистецтвознавці, культурологи, історики, музейники, колекціонери і архівісти.

Проект розповідає про історичні віхи бойчукізму. 1909 року на “Осіньому салоні” вперше представили твори групи “Re-

novation Byzantine”/ “Відродження візантійського мистецтва”. 1910 рік — 18 колективних творів представників групи “Відродження візантійського мистецтва” виставлені в “Салоні незалежних” у Парижі; подорож Михайла Бойчука, Софії Налепинської та Миколи Касперовича до Італії; участь Софії Бодуен де Куртене та Євгена Сагайдачного у виставці “Бубнового валета” в Москві. 1910—1914 роки — Михайло Бойчук та Микола Касперович працювали над реставрацією творів зі збірки Національного музею у Львові; Михайло Бойчук виконував розписи каплиці Дяківської бурси у Львові. 1913-й — подорож Михайла та Тимка Бойчуків, Миколи Касперовича до села Лемешів на Чернігівщині для реставрації іконостаса. 1914-й — Михайла та Тимка Бойчуків російська влада інтернувала до Уральська. 1917-й — Михайло Бойчук очолює майстерню ікони і фрески (пізніше монументального живопису) шойно організованої Української державної академії мистецтв (УДАМ); співпраця Михайла Бойчука з Молодим театром Леся Курбаса. 1919-й — участь бойчукістів в оформленні Київського оперного театру до Першого Всеукраїнського з’їзду волосних рад; участь у розписах Луцьких казарм у Києві. 1920-й — арешт Михайла Бойчука органами Надзвичайної комісії. 1922-й — перший виступ художників-монументалістів майстерні Михайла Бойчука в УДАМ. 1922—1923 рр. — створення бойчукістами портретів для Київського кооперативного інституту. 1922 р. — Софія Налепинська-Бойчук очолила майстерню кіслографії в Київському інституті пластичних мистецтв; створення Київської графічної школи; початок роботи Оксани Павленко та Василя Седляра у Межигірському художньому керамічному технікумі. 1925 р. — створення Асоціації революційного мистецтва України (АРМУ) на чолі з Михайлом Бойчуком на протигагу Асоціації художників революційної Росії (АХРР); Іван Падалка очолює графічну майстерню Харківського художнього технікуму; створення Харківської графічної школи. 1925—1926 рр. — Одеська група бойчукістів Григорія Комара розписує Східну торговельну палату. 1927-й — перша виставка АРМУ; Всеукраїнська ювілейна виставка “10 років Жовтня”; участь Софії Налепинської-Бойчук у виставці сучасної графіки у Флоренції та Брюсселі; Микола Рокицький очолює кафедру монументального живопису Київського художнього інституту. 1928 р. — створення бойчукістами фресок у Селянському санаторії ім ВУЦВК на Хаджибейському лимані в Одесі; участь Михайла Бойчука, Кирила Гвоздика, Костя Єлеви у Венеційських біенале; зустріч бойчукістів з Дієго Ріверою в Москві. 1929 р. — початок журналістської полеміки та полеміки у пресі проти бойчукізму; початок викладацької роботи Оксани Павленко у Московському вищому

художньо-технічному інституті; розпис бойчукістами клубу в селі Катержани на Одещині. 1929—1930 рр. — розписи будинку преси ім. М. Коцюбинського в Одесі. 1931-й — перше видання “Кобзаря” Тараса Шевченка з ілюстраціями Василя Седляра; ліквідація Межигірського художньо-керамічного технікуму. 1932 р. — постановка ЦК ВКП(б) “Про перебудову літературно-художніх організацій”, уніфікація мистецького життя, ліквідація АРМУ. 1932—1935 рр. — розпис Червонозаводського театру в Харкові. 1937 р. — розстріляли Михайла Бойчука, Василя Седляра, Івана Падалку, Івана Липківського, Софію Налепинську-Бойчук; знищили або передали до спецфонду твори Михайла Бойчука. 1945 р. — арешт та заслання Марії Котляревської. 1948 р. — арешт та заслання Ярослави Музики. 1952 р. — знищення творів Михайла Бойчука у Львівському державному музеї українського мистецтва. 1967 р. — перший прецедент публічного експонування творів бойчукістів після їхньої політичної реабілітації. 1984 р. — перший публічний вечір пам’яті Михайла Бойчука та Івана Падалки в Києві. 1990 р. — перша ретроспективна виставка “Бойчук і бойчукісти, бойчукізм” у Львівській картинній галереї та Музеї українського образотворчого мистецтва.

У новій експозиції представлені роботи Михайла Бойчука “Святий Іоанн”, “Символ віри”, “Голова ангела”, “Богоматір з дитям”, “Дівчина перед деревом”, “Плач Ярославни”. Поряд творів Антоніни Іванової — “Ярославна”, “Портрет жінки”, “Костюм української містянки”. Селянській тематиці присвячені полотна Євгена Сагайдачного “Провіває зерно”, “Грає на сопілці”, “З волами”, “На подвір’ї”, “Готує їжу”. Тут же картини з українського життя Оксани Павленко “У школі”, “Селянка з дівчиною”, “Дівчата”, “Продає вишні”, “Маже хату”. Духовній тематиці присвячені роботи Ярослави Музики “Голова святого” і “Благовіщення”.

Окремий розділ виставки присвятили Межигірському керамічному технікуму. Тут представлені вироби технікуму початку ХХ століття, ляльки-голови Межигірського лялькового театру, шаржі до студентської стінгазети. Також можна переглянути книжки, обкладинки яких проілюстрували Михайло Бойчук, Іван Падалка, Олена Сахновська, Лесь Лозовський і Марія Котляревська. А Кость Єлева створив ескізи до вистав “Свобода” (Перший державний театр ім. Т. Шевченка, м. Київ) та “Б’ють пороги” (Театр Франка, м. Київ).

Продовжувач традицій М. Лисенка

У Музеї Миколи Лисенка — відділі Музею видатних діячів української культури — відбувся концерт пам’яті видатного українського композитора, громадського діяча, педагога, народного артиста України Віталія Кирейка (1926—2016). Віталій Дмитрович був продовжувачем традицій Миколи Лисенка, учнем Лева Ревуцького, визначною постаттю в українській академічній композиторській школі.

Едуард ОВЧАРЕНКО
Фото Георгія ЛУК’ЯНЧУКА

— Торік, коли ми відзначали 90-річчя від дня народження композитора, відбулися два великих концерти — у Національній музичній академії України ім. П. І. Чайковського і Національній спілці композиторів України. Цього року концерт має більш камерний характер. У ньому беруть участь не лише митці, які завжди виконували твори Кирейка, а й зовсім молоді виконавці — студенти Національної музичної академії України, учні музичних шкіл. І це прекрасно, це спадкоємність традицій, — зазначила популяризатор творчості В. Кирейка, кандидат мистецтвознавства Ірина Шестеренко.

— Усе життя Віталій Кирейко був рідним для нашої сім’ї. Вперше він прийшов у дім Скороульських перед моїм народженням. Мій дід Михайло Скороульський готував його до вступу в Київську консерваторію. Можливо, саме тоді у Віталія Дмитровича народився задум створити оперу “Лісова пісня”. А вже в цей час М. Скороульський відновлював з чернеток партитуру балету “Лісова пісня”, а 1946-го відбулася прем’єра цього балету на сцені столичної опери. Віталій Кирейко був унікальною людиною. І в 90 років він створював прекрасну музику, — наголосила завідувачка Музею Миколи Лисенка Роксана Скороульська. Також пані Роксана розповіла про історію створення балетів В. Кирейка “Тіні забутих предків” і “Оргія”, про київську і львівську постановки “Тіней забутих предків”. Також представила унікальний документ — клавір балету “Тіні забутих предків”, більшість сторінок якого — це автограф Віталія Дмитровича.

— Господь Бог удостоїв мене бути знайомою з Віталієм Кирейком більше двадцяти років. Я написала про нього книжку “Творець чарівних мелодій”, яку допоміг видати Валерій Бабич, на той час народний депутат України. До 80-річчя від дня народження композитора ми видали книжку “Романси”. Я була упорядником цього видан-

ня, до нього ввійшли і пісні на мої вірші.

Віталій Дмитрович мав втончену душу, був справжнім інтелегентом. Дивовижно багатогранна постать. Знав багато мов, був надзвичайно ерудованим. А ще дуже толерантним з людьми, завжди допомагав і підтримував. Разом ми створили понад 20 творів. Це романси, хорові твори, кантата “Навік єдині”, — розповіла письменниця і громадський діяч Зоя Ружин.

— Вірю: ми завжди будемо виконувати твори Віталія Дмитровича, а свіча пам’яті композитора ніколи не згасне. Це класик, ім’я якого золотими літерами буде вписано у скарбниці української національної музики. Хотілося б бачити такі концерти у великих залах, і щоб вони проводилися на державному рівні. Велике подяка популяризатору творчості В. Кирейка Ірині Шестеренко, — наголосила заслужена артистка естрадного мистецтва України Інна Андріяш.

Також цього вечора своє мистецтво глядачам дарували народна артистка України Людмила Ларікова, доцент Національної музичної академії України Ірина Шестеренко, студенти Академії Вікторія Дністрянова, Костянтин Ленчик, Вікторія Цюпак, Ангеліна Тітішова, Ольга Буджак, Ірина та Елена Циплюк, також зовсім юні виконавиці Дарина Кривенко і Анастасія Лук’ячук.

Під час концерту виконували твори композитора: танець “Чумацький шлях” із циклу “24 дитячі п’єси”, твір для фортепіано на чотири руки з циклу “Київські фрески”, романси на “Бійся смутку” (сл. М. Рильського), “Весняне диво” (сл. З. Ружин), “Пісня про матір” (сл. Б. Олійника), “Епіграма” (сл. Й. Гете, переклад В. Кирейка), “Світанок” (сл. Е. Дікенсон, переклад М. Губко), “Стояла я і слухала весну” (сл. Лесі Українки), а також прем’єри — “Багачі мі-мажор” із циклу “Шість багателів” і “Козацький марш”. Крім цього прозвучали “Елегія пам’яті” М. Лисенка і “Вокаліз” Й. С. Баха. А завершився концерт вальсом “Фантазії”, який В. Кирейко присвятив Ірині Шестеренко.

«Ой, виорю нивку широкою»

Георгій ЛУК’ЯНЧУК

Завершилася ювілейна виставка Ніни Матвієнко “Ой, виорю нивку широкою”, яка є однією зі складових великого мистецького проекту “Життя і сцена”, присвяченого життю і творчості видатної артистки. Ніна Митрофанівна Матвієнко є однією з яскравих постатей українського культурного простору другої половини XX ст. та першої половини XXI ст., лауреатом Національної премії ім. Тараса Шевченка, народною артисткою України, Героєм України, голос якої знають усі, незалежно від смаків, віку, соціального статусу.

Експозиція розкрила глядачеві становлення та формування самобутнього таланту співачки, зафіксовані у фотохроніці, художніх фотопортретах та в образах сценічних концертних костюмів. Виставку було розгорнуто у двох виставкових залах “Музею Івана Гончара”. У першому залі, який мав назву “Життя. Вітоки”, глядач, ставши на “рушник-долю”, наче проходив разом з артисткою її життєвий і творчий шлях: від батьківського порогу до великої сцени життя, зафіксованого в архівних фотоматеріалах. Представлені в залі живописні полотна Петра та Андрія Гончарів, а також зразки польського автентичного вбрання і предметів побуту з фондів колекції Музею Івана Гончара, допомагали глядачеві зануритися і відчувати характер середовища, в якому зростала майбутня артистка. Архівні фото з виставки ви-

світлюють її перші кроки на сцені, роботу з різними хоровими та музичними колективами, широкую концертну діяльність, гастролі та зустрічі з визначними особистостями, успішну працю на театральній сцені та в кіно, громадську діяльність співачки та її громадянську позицію під час ви-

значальних для України суспільно-політичних подій. У великому другому залі відвідувачі мали змогу оглянути велику експозицію унікальних концертно-театральних костюмів співачки.

Куратором виставки та автором концепції проекту “Життя і сцена” стала художниця Галина Забашта, а фотодизайн виставки зробив Костянтин Сачек.

Виставка Ніни Матвієнко “Ой, виорю нивку широкою” успішно відбулась завдяки “Музею Івана Гончара”, Національному музею народного декоративного мистецтва України, Київському державному інституту декоративно-прикладного мистецтва ім. М. Бойчука, Київському національному університету технологій і дизайну, Дитячій школі мистецтв № 6 ім. Г. Л. Жуковського за підтримки ЕСТА Холдінг та Київської міської ради.

Концертно-театральні костюми народної артистки

“Рівень чорного” — експериментальний фільм Валентина Васяновича, що цьогоріч представляє Україну як національний кандидат на здобуття премії “Оскар” за “Найкращий фільм іноземною мовою”.

На останньому показі, організованому спільно з профільним виданням The Wgr, що відбувся 7 грудня в Лос-Анджелесі, був і Валентин Васянович — після фільму він відповів на запитання аудиторії. Подивитися картину запросили членів Американської кіноакадемії та кінематографічних гільдій.

У вересні видання The Hollywood Reporter включило фільм Васяновича до списку 15 ймовірних претендентів на потрапляння в шорт-лист премії

Показ українського кандидата на «Оскар» у Лос-Анджелесі

“Оскар” за “Найкращий фільм іноземною мовою” — дев’ять фіналістів будуть оголошені на початку 2018 року.

“Рівень чорного” — історія про 50-річного фотографа, який переживає кризу середнього віку. Фільм відзначений премією FIPRESCI на Одеському кінофестивалі та брав участь в основному конкурсі міжнародного кінофестивалю у Коттбусі.

Показ у Лос-Анджелесі завершив оскарівську кампанію стрічки, яка пройшла за підтримки Державного агентства України з питань кіно, Міністерства закордонних справ України та Гене-

рального консульства України в Сан-Франциско.

В український прокат “Рівень чорного” вийшов 31 серпня. Серед інших національних оскарівських кандидатів, які компанія Arthouse Traffic випустила на екрани українських кінотеатрів — “Вірний. Пристрасть і злочин” (Бельгія), “Тіло і душа” (Угорщина), “Квадрат” (Швеція). 2018-го українські глядачі побачать стрічки “Хеппі-енд” Міхаеля Ганеке, що представляє Австрію, і “На межі” Фатіха Акіна, національного кандидата Німеччини.

Вл. інф.

Українсько-німецька літературна премія Олесея Гончара — у рік 100-ліття письменника

Щовесни молоді письменники України виборюють право стати лауреатами престижної міжнародної українсько-німецької премії, заснованої 1996 року німецькими меценатами — письменницею Тетяною Куштьєвською, підприємцем Дітером Карренбергом та Національною спілкою письменників України.

3 квітня, у день народження Олесея Гончара, будуть на-

звані переможці, їм вручать дипломи та фінансове заохочення. Переможців конкурсу журі визначить у 5-ти номінаціях:

1. Проза — роман або повість.
2. Цикл оповідань, новел.
3. Поезія.
4. Літературознавча праця, присвячена творчості Олесея Гончара.
5. Публіцистика.

Термін подання книжок та рукописів до 15 березня 2018 року. Вік учасників конкурсу — до 30 років.

Книжки та рукописи надсила-ти за адресою: 03084 Київ, вул. Конча-Озерна, 14-б.

Найда Руслан Анатолійович, оргкомітет премії Олесея Гончара
тел. 259-18-14, 050-353-37-23

...І небо прихилилося до них

Микола ЦИМБАЛЮК
Фото Георгія ЛУК'ЯНЧУКА

І в переддень Святого Миколая, можливо, не диво, а тиха радість і трішечки щастя увійшло в душі їхніх осиротілих дітей. Над цим працювали просвітяни з Києва разом із Центром морально-психологічного забезпечення Збройних Сил України, а також житомирські ветерани з громадського формування БОК “УН-СО-Полісся” разом із представниками місцевого авіаційного клубу “Авіатік”, яке очолює Леонід Крігер.

На свято запросили не лише дітей, родини яких мешкають у Житомирі, а й із найближчих районів області. Свято Миколая для них почалося з екскурсії на аеродром, де вони побачили й почули

Милі дитячі обличчя, яскраві оченята, довірливо простягнуті рученята... Вони, діти, особливо найменшенькі — від 3 до 12 — чекали від Святого Миколая не просто подарунка, а дива, яке мусить обов'язково статися на їхніх очах. Бо й досі, як розповів мені Олег Умінський, ініціатор свята, дехто із них вірить, що їхній татко живий, він просто зараз на небі і незабаром повернеться до них, підхопить на руки, розцілує, міцно притисне до себе маму і їх, найрідніших, найдорогоцінніших... Про них вони, воїни 95-ї десантно-штурмової бригади, інших військових підрозділів і добровольчих батальйонів, думали в останні хвилини свого життя там, на східному фронті.

цікаві розповіді про авіацію, а потім піднялися в повітря на літаках чи гелікоптерах. Треба було бачити цю радість і захоплення в їхніх оченятах.

Потім розпочалася концертна програма, з якою приїхала просвітянка, заслужена артистка України Інеса Братушик зі свої-

ми вихованцями — 7-річною Соломією і 11-річною Софійкою. Дівчатка вчать в Київській музичній школі №14 ім. Д. Кабелєвського. Софійка Поліщук, мама якої кримчанка, є лауреатом багатьох міжнародних і всеукраїнських конкурсів. Її виконання кількох пісень зачарувало до-

рослих і дівчурі. 7-річна донька Інеси Братушик також лауреат міжнародного конкурсу. “Коли вони співали, то в залі ніби янголи кружляли”, — ділилися опісля глядачі.

Що вже казати про виступ Інеси Братушик! Її запальний виступ, прекрасна, як завжди, манера виконання у поєднанні зі ширим і душевним спілкуванням поволі розтопили кригу замкнутості й суми, які попри все були присутні на обличчях матерів.

Ще теплішою стала атмосфера, коли діти почали отримувати подарунки від просвітянського Миколая — книжечки, які виділив для них відомий український письменник, лауреат Шевченківської премії, директор видавництва “А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА” Іван Малкович.

Насамкінець із неба спустився гелікоптер, з якого вийшов до дітей Святий Миколай з купою подарунків для кожного малюка.

ТИЖНЕВИК ВСЕУКРАЇНСЬКОГО
ТОВАРИСТВА «ПРОСВІТА»
імені ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

АНОНС

Будьмо разом! ПЕРЕДПЛАТА—2018

Вартість передплати
(з доставкою і поштовими витратами):

Поштовий індекс — 30617. Сторінка у каталозі — 76

на 1 місяць	14 грн 56 коп.	на півроку	80 грн 90 коп.
на 3 місяці	42 грн 25 коп.	на рік	159 грн 20 коп.

Засновник:
Всеукраїнське
товариство “Просвіта”
імені Тараса Шевченка
Реєстраційне свідоцтво
КВ № 4066
від 02.03.2000 р.

Шеф-редактор
Павло МОВЧАН

Головний редактор

Любов ГОЛОТА

Редколегія

Любов ГОЛОТА (голова),

Ярема ГОЯН,

Павло МОВЧАН,

Олександр ПОНОМАРІВ,

Іван ЮЦУК

Заступник головного редактора

з виробничих питань

Наталія СКРИННИК

278-01-30 (тел./факс)

Відповідальний секретар

Ірина ШЕВЧУК

Відділ просвітянської роботи

Ольга ЖМУДОВСЬКА

Відділ культури

Едуард ОВЧАРЕНКО

Відділ коректури

Тетяна ЩЕРБАК

Ірина СТЕЛЬМАХ

Комп'ютерна верстка

Ірина ШЕВЧУК

Володимир ЖИГУН

Інтернет-редактор

279-39-55

Черговий редактор

Ольга ЖМУДОВСЬКА

Бухгалтерія

279-41-46

Адреса редакції:

вул. Хрещатик, 10-Б,

м. Київ, 01001

E-mail: slovo_prosvity@ukr.net

http://slovoprosvity.org

http://prosvitanews.org.ua

Надруковано в ТОВ “Інтерекспресдрук”,

вул. Сім'ї Сосніних, 3.

Загальний наклад у грудні — 15 200

Листування з читачами —
тільки на сторінках газети.

Відповідальність за достовірність інформації несуть автори. Редакція залишає за собою право редагування та скорочення текстів. Редакція не завжди поділяє погляди своїх авторів. При використанні наших публікацій посилання на “Слово Просвіти” обов'язкове. Індекс газети “Слово Просвіти” — 30617

